

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

INSENERITEADUSKOND

Ehituse ja Arhitektuuri Instituut

**ROHELINE LINNAPARK KUI MÄLUPAIK
POOLAMÄE PARGI NÄITEL**

**GREEN CITY PARK AS A MEMORIAL SITE BASED
ON THE EXAMPEL OF POOLAMÄE PARK**

BAKALAUREUSETÖÖ

Üliõpilane: Jana Liiv /nimi/

Üliõpilaskood 18172BAAB

Juhendaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt
/nimi, amet/

Tallinn 2021

SISUKORD

EESSÕNA	5
1 SISSEJUHATUS.....	6
2 LÄHTEÜLESANNE	7
3 METOODIKA.....	8
4 TEOREETILINE LÄHENEMINE	9
4.1 Kristliku kalmistukultuuri tekkimine Eestis	9
4.2 Rooma-Katoliku konfessioon Eestis.....	10
4.3 Tallinna kesklinna kalmistud	11
4.4 Kalmistute muutumine ajas	13
4.5 Kalmistud kui muutuva linnaruumi väärtuslikud rohealad	14
4.6 Näite kalmistupargid.....	16
4.6.1 Østre ja Gamlebyen gravlund	16
4.6.2 Gamla kyrkogården, S:t Pauli kyrkogårdar ja Östra kyrkogården.....	19
4.6.3 Kopli kalmistupark.....	20
4.6.4 Kalamaja kalmistupark	21
4.7 Järeldusi lahenduseks	21
5 PROJEKTALA KIRJELDUS JA ANALÜÜS	23
5.1 Asukoht	23
5.2 Ajalooline ülevaade.....	25
5.2.1 Vooluveejõul arenev tööstuspiirkond.....	26
5.2.2 Tallinna linnakehandi kagupiir	26
5.2.3 Kultuuri- ja spordirajatised	27
5.3 Kontaktala analüüs.....	28
5.3.1 Infrastruktuur	28
5.3.2 Tänavavõrgustik ja ühistransport	29
5.3.3 Sotsiaalne analüüs	30
5.3.4 Looduskeskkond	31

5.3.5	Õhk ja müra	32
5.3.6	Elukeskkond	33
5.3.7	Planeeringud	34
5.4	K. Lynch meetodil ruumianalüüs.....	35
5.5	PROJEKTALA ANALÜÜS	38
5.5.1	Looduslikud tingimused.....	38
5.5.2	Ühendusteel	39
5.5.3	Ehitised ja väikevormid	41
5.5.4	Mikrokliima.....	41
5.5.5	Vaated	42
5.5.6	Probleempunktid	42
5.5.7	Turvalisus	43
6	KONSEPTSIOON	44
7	LAHENDUS.....	45
7.1	Tsoneerimine ja funktsioonid	45
7.2	Teed ja väljakud	47
7.3	Perspektiivsed uued teed.....	47
7.4	Trepid.....	47
7.5	Vaateplatvorm	48
7.6	Arhitektuursed väikevormid	48
7.7	Haljastus.....	49
7.8	Valgustus	49
8	KOKKUVÕTE.....	51
9	Summary.....	52
10	LISAD.....	57
Lisa 1.	Olemasoleva olukorra fotod	58
Lisa 2.	Puittaimede dendroloogiline hinnang.....	62
Lisa 3.	Katendid	72
Lisa 4.	Väikevormid	74

Lisa 5. Valgustid	77
Lisa 6. Trepid	80
Lisa 7. Jalgrattahoidja	81
Lisa 8. Rajatis	82
Lisa 9. Veelement	83
LISA 10 Ajalooline Poolamäe kalmistu plaan	84
Lisa 11. Visioonipildid	85
Lisa 12. Maketi fotod	87
GRAAFILINE MATERJAL	89

EESSÕNA

Urbaniseeruvus linnaühiskonnas on kesklinnas asuv roheala väärtuslik väliseluruumi osa. Üks nendest aladest on Poolamäe park, kui mälestuspark, mis lisaks haljastusele hoiab endas erinevate kultuuride matusekombeid ja ajaloolisi kihistusi. Täna on park ümbritsetud spordi- ja kultuurirajatistest, toimib transiitena ning on igapäevaseks puhkealaks lähiasumite elanikele.

Poolamäe park on kaotanud oma ajaloolise tähenduse ja otstarbe. Linnapargina on muutunud ala igapäevased funktsioonid ja inimeste mälust on blokeeritud ajaloolise kalmistu kihistus, mille narratiiv on nii rahvaste ränne ja oma elava pärandi hoidmine. Ala väärtustamine tänapäevases võtmes, kui ka ajaloolisest sakraalsusest loob mõtestatud ja kultuuripärandit edasi kandva ruumi pargi külastajatele. Ajaloo erinevate kihistuste esile tõstmine, erinevad vaated, aeglane liikumine ja haljastus loovad nauditava pargikeskkonna.

Olen väga tänulik kõigile, kes minu lõputöö valmimisele kaasa aitasid. Minu siiras tänu pühendunud ja professionaalsetele juhendajatele Tiina Tuulikule ja Kristi Grišakovile, kes suunasid ja toetasid mind kogu lõputöö valmimise vältel.

Võtmesõnad: Poolamäe park, mäluaik, kalmistupark, linnapark, bakalaureusetöö.

1 SISSEJUHATUS

Lõputöö teema käsitleb Tallinna endise rooma-katoliku kalmistu, tänapäeval tuntud Poolamäe pargina, ajaloolist kujunemist ja muutumist ajas. Rahvaste ränne on aegade jooksul mõjutanud paljusid riike, kuid soov jääda paikseks andis võimalused lõimuda ühiskonda. See omakorda rikastas kohalikku kogukonda erinevatest kultuuriruumidest kaasa toodud uute teadmiste ja oskustega. Lisaks oma kultuurile ja keelele toodi kaasa matusekombed, millega rõhutati päritolu, identiteeti ja uskumusi.

Kalmistute hävitamine nõukogude perioodil on ühe ajastu märk, mida käsitletakse erinevalt sõltuvalt generatsioonist. Rääkides mitmete pargikülastajatega selgus, et paiga ajalugu seostatakse Härjapea jõega, kuid pargist, kui endisest rooma-katoliku kalmistust teati vähe. Täna on sakraalsest alast alles jäänud vähe ning väike linnapark on surutud maamärkidena domineerivate kultuuri- ja spordirajatiste vahele. Linna peamiste magistraalteede vahel mõjub pargiala unustusse vajunud oasina ning linna tuiksooni pidi liikudes jääb roheline linnapark märkamatuks.

Pargi asukoht ja selle kasutus toetavad kontseptsiooni luua park kui mälupaik, väärtustades ja tõstes esile ajaloo erinevaid kihistusi. Ajaloolise rahula ja tänapäevase linnapargi aktiivsete tegevuste sümbioos ei tohi mõjuda negatiivselt vaid toetama harjumuspäraseid tegevusi pargis. Selline lähenemine loob nii kohaliku kogukonna heakskiidu, kui ka tavapäraste tegevuste omaksvõtu pargis.

Koostatud töö uurimisküsimused ja probleematika on:

- Poolamäe park, kui endine kalmistu, tänane mälestuspaik;
- Rekreatiivsed tegevused alal;
- Ligipääsetavuse parandamine;
- Säilitada pargi vaikselt voogav rütm, mis pakub küllastajatele emotsionaalset, kognitiivset ja esteetilist välisruumi kogemust.

2 LÄHTEÜLESANNE

Bakalaureuse töö ülesandeks on Poolamäe pargi, kui mälestuspargi kujundusprojekt. Eesmärk on väärtustada olemasolevat maastikku, piirkonda ja pargi ajalugu, kui tänast olulist linnaruumi roheala ja mälupaika. Endise kalmistuala pinnases on alles füüsilised tõendid, mis annavad peamised juhised ala projekteerimisel.

Ajalooline rooma-katoliku kalmistu hävitati nõukogude perioodil ja planeeriti linnapargiks. Poolamäe park asub Tallinnas, kesklinna linnaosas, ümbritsetuna kultuuri- ja spordirajatistest. Tegemist on kiiresti areneva piirkonnaga, kus on aktiveerunud uute kortermajade ja bürooruumide ehitus. Täna puuduvad pargini jõudmiseks loogilised rajad ja teeviidad ning pargiala jääb peamistest liikumistrassidest hoonete ja ehitiste varju.

Poolamäe pargi kujundusprojekti eesmärk on luua terviklik ja toimiv roheline kvaliteetruum, säilitades ja rõhutades olemasolevat maastiku.

- Pargi ajaloo väärtustamine, kui olulise kultuuripärandi osa;
- Pargi keskkonnaga arvestamine, säilitades ja rõhutades linnaruumi vaikse ala olulisust;
- Olemasoleva haljastuse säilitamine ja teise rinde lisamine luues suletud ja avatud vaateid;
- Jalakäijate harjumuspärase liikumissuundade toetamine;
- Parki ligipääsetavuse parandamine;
- Pargi eri osadele funktsioonide andmine—emotsionaalne, kognitiivne, esteetiline;
- Ajaloolise Härjapea jõe markeerimine, vee-element.

3 METOODIKA

Töö koostamist alustasin piirkonna ajaloo uurimisest, töötades läbi digitaalselt kättesaadava ajaloolise kaardimaterjali, plaanid, fotod ning Maa-ameti geoportaali ortofotod. Kogutud materjali põhjal analüüsisin ja selgitasin piirkonna kujunemise, muutumise ja ajaloolis-kultuurilised väärtused.

Töö teoreetiline info põhineb kirjandusallikatel, mis on pärit artiklitest, teemakohasest kirjandusest, piirkonda puudutavatest planeeringutest ja erinevatelt internetilehekülgedelt. Kaardistatud on tänane piirkonna hetkeolukord ja võimalikud arengusuunad lähima kümne aasta jooksul lähtudes kinnisvaraarenduse aktiveerumisega piirkonnas.

Katoliikluse ja Eesti ristiusustamise ajalooga tutvusin Tartu Maaülikooli magistritöödega nagu K. Sirge magistritöö "Eesti mõisakalmistud" (2013), M. Lainevoog bakalaureusetöö "Matmiskombestik Tallinna Püha Barbara ja Jaani Seegi 14.-18. saj. eeslinnakalmistul" (2011) ja K. Soll magistritöö "Väärtuslik kalmistumaastik Lõuna-eesti maakonnaplaneeringutes" (2016).

Lahenduse koostamiseks lugesin kalmistukultuuri puuduvat kirjandust, tutvusin Tallinna ajalooliste kalmistutega nagu Kopli ja Kalamaja kalmistupargid ning uurisin Oslo ja Malmö kesklinna endisi kalmistuid, mis täna toimivad linna rohealadena.

Poolamäe pargi ja kontaktala uurimise eesmärk oli välja selgitada lähiasumite, kui suure arengu potentsiaaliga kesklinna piirkonna tugevad ja nõrgad küljed ning edasised arengusuunad. Ehitustegevuse arvelt killustuva ja väheneva haljastuse olulisus linnaruumis ning selle säilitamise vajadus. Piirkonna arengusuundadega tutvusin Tallinna ja Tallinna Kesklinna arengukavaga ning Tallinna linna planeeringutega.

Küllastades parki erinevatel aastaaegadel, nädalapäevadel ja kellaaegadel analüüsisin pargi maakasutust ja selgitasin ala probleeme. Selle tulemusel pakun välja pargi funktsioonid, erinevad tsoonid, olulised vaated ja liikumissuunad, mille tulemusena valmis kujundusprojekt.

Dendroloogilise hinnangu koostasini välitöödel kahes etapis ning geoalusele on märgitud avalikus ruumis kõrghaljastuse võra suurused arvestades ilmakaari ja tüve diameetrit.

4 TEOREETILINE LÄHENEMINE

4.1 Kristliku kalmistukultuuri tekkimine Eestis

Eestlaste aladele jõudis kristlus läbi kaubandus- ja kultuurikontaktide 10.-11. sajandil, kui oli uute poliitilis-majanduslike suhete ajajärk. (Saard, 2018) Seitsmesaja aasta jooksul olid Eestimaa vallutajateks Skandinaaviamaade kuningad, Mõõgavendade-, Saksa- ja Liivimaaordu, kui ka Vene tsaaririik. Vallutajad tõid kaasa oma seadused, kombes ja usu. (Salo, Sild 1995)

Põlisrahvale ristiusu toomisega keelati külakalmistutele matmine ning paganliku kombekohaselt surnule kaasa antav andam tuli matmismaksuna tasuda kirikule. Pühitsetud mulda matmine oli tugevalt reglementeeritud ja kõrgema positsiooniga ning suurema annetuse teinud linnakodanik sai peale surma koha lähemale kirikule. Linna väarikaid aadlike perekondi ja tsunftide esindajaid maeti kirikute põranda all olevatesse hauakambritesse. (Laane, 2002)

Põhja-Euroopa linnades asunud kirikuaedid oli väikesed ja matmisruum oli piiratud. Peamiselt maeti kiriku ida- ja lõuna küljele, kus idakülge oli seotud Kristuse tulemisega ja lõuna ilmakaar hauaplatsile hea ilmakaar. Ebasoodsaks peeti kadunukese viimaseks puhkepaigaks põhja suunalist ilmakaart. (Valk, 2009)

Keskajal pidev Tallinna linnakehandi muutumine, rahvastiku kasv ja olematud sanitaarolud tõid kaasa mitmed kontrollimatud haiguspuhangud. Puudusid üldised matmist puudutavad sanitaarnormid ja surmaga lõppevate haigestumiste peamisteks põhjusteks peeti linnasüdames asuvaid tihedalt täismaetud kirikuid ning kirikuaedu. Seeläbi tekkis vajadus viia matmine linnadest väljapoole. (Karetie, Tarma, 2016)

Tsaarivõimu poolt anti välja esimene kalmistu korraldamise akt 19. mail 1772. aastal. Katariina II ukaasiga keelati matmine vähemalt 100 sülla (213 m) lähimast asustusest, alevi majast või linnaelamust, võimaluse korral pidi kaugus olema 300 sülda (640m). Uuendusliku matmiskombestiku ümberkorraldus võttis aega ning keeld matta kirikutesse ja linnas olevatele kalmistutele oli visa muutuma. Ukaasi korrati müürilehtedel 19. detsembris 1772 ja kinnitati Eesti kindralkuberneri ukaasiga alles 14. märtsil 1773. aastal. Ukaasi tulemusel rajati Tallinnasse 1774. aastal Kopli kalmistu ja Toomkiriku koguduse Mõigu kalmistu ning 1775. aastal Aleksander Nevski kalmistu. (Sirge, 2013)

19. sajandi alguses olid kalmistud lihtsad, ümbritsetud kivi- või puitaiaga väikesed alad. Uue korra järgi rajatud kalmistutel toimus hauaplatside jagamine sarnaselt kirikus kehtinud korrale, lähtuti põhimõttest, et väravale lähemale maeti auväärsemad kodanikud. Hauatähistena kasutati valgeks värvitud puuristi või külaseppade poolt valmistatud plekist silti, mis kinnitati toika külge. 19. sajandi teises pooles hakati kasutama masstoodanguna valmistatud malmist riste, mida sai tellida hinnakirja alusel. Hauaplaadid, kui mälestustahvlid tulid kasutusele linnakalmistutele 20. sajandi alguses. (Hautausmaiden inventointiipas, 2015)

4.2 Rooma-Katoliku konfessioon Eestis

Katoliku kirik on vanim ristiusu kirik maailmas. Eesti aladel algas ristiusustamine Taani kuninga valitsemisajal piiskop Alberti juhtimisel 1219. aastal. Keskaja kristlus oli suunatud kohandumisele, kus kollektiivselt toimetati kindlaid riitusi, mis põhines rahvausundilistel tõlgendustel. (Saard, 2018, lk 70) Kristlase jaoks oli pühitsetud maale matmine ainuõige matusepaik. Kirikusse matmine oli võimalik ainult läbi annetuste kõigile teistele oli võimalus saada maetud kirikuaeda, mis olid hooldatud ja aiaga piiritletud. Sellega väljendati hoolimist ja austust ligimestest, kes olid maetud lageda taeva alla. (Torp-Kõivupuu, 2005)

Rooma-katoliku kiriku sisekriis sai alguse 16. sajandil Martin Lutheri (1483-1546) poolt esitatud kriitilistest teesidest skolastilise teoloogia ja indulgentside kohta algatas usupuhastuse liikumise. Selle tulemusel eraldus katoliku kirikust reformeeritud harud ja valdavaks usundiks sai protestantism. Reformaatorid võitlesid kiriku luksuse, vaimulikkonna võltsvagaduse ja keskaja filosoofial baseeruva õpetuste kogumi vastu, kus tuletati tõene seisukoht antiikfilosoofide õpetuslike loogilise analüüsile põhinedes. Õige vagaduslaadi eest võitluse eelduseks oli sotsiaalne rahulolematuse, mis viis läänekiriku erinevatest etappidest koosneva pika reformatsioonini. (Saard 2018, lk 77)

Alates 1520. aastast jõudis reformatsiooni Skandinaaviamaadesse, sealt edasi Eestisse, kus Luterlik kirik kujunes suurimaks konfessiooniks. Reformide elluviimine kestis aastaid, rooma-katoliku kiriku ülemvõim Eestimaal lõppes rootsi ülemvõimuga 1561. aastal. Reformatsiooni tagajärjel likvideeriti Tallinna katoliikliku piiskopkond ja ala läks luterliku Rootsi territoriaalkiriku võimu alla. (Saard 2018, lk 76-80)

Põhjasõja tulemusel tunnustati vallutaja võimu ning Eesti- ja Liivimaa alad liideti Vene keisririigiga. Rooma-katoliku koguduste arv hakkas kasvama peale Balti raudtee Tallinna-

Peterburi liini valmimist. Koguduse kasv toimus peamiselt uute ametnike, tööliste ja sõjaväelaste saabumisega teistest katoliiklikest Euroopa piirkondadest. (Lige, 2008).

Eesti esimese iseseisvumise alguses koosnes katoliku kogukond peamiselt Vene keisririigi teenistujatest, kes peale iseseisvumist riigist lahkusid. Enne II maailmasõda vähenes koguduste arv veelgi ja nõukogude okupatsioon tõi kaasa katoliku kirikute sulgemise. (Saard, 2018)

4.3 Tallinna kesklinna kalmistud

Esimene kalmistu korraldamise akt anti välja 18. sajandil lõpus, kuid uuendusliku matmiskombestiku juurutamine võttis aega. Ukaas kinnitati alles Eesti kindralkuberneri poolt 14. märtsil 1773. aastal. Sellest tulenevalt tekkis vajadus uute kalmistute järele. (Sirge, 2013)

Ulatuslikum kalmistukompleks, täna tuntud kui Siselinna kalmistu rajati Härjapea jõe lõuna kalda ja Ülemiste järve vahelisele liivikule 18. sajandil. Maastik, mille elementideks olid liivaluited, jõgi ja küngas rõhutas maa-ala sakraalsust (toponüümia), pühadust ja sarnasust Jordaania jõe ja Kolgata mäega. (Postimehe artikkel, 2007) Kalmistute asukoha valikul oli oluline sobiv pinnas, et haudadest valguvad pinnaseveed ei reostaks allikaid ja kaevusi. (Hautausmaiden inventointiopus, 2015)

Ajalooliselt on kesklinnas asuval Siselinna kalmistu kompleksi kuulunud (pindala 18,3 ha – kultuurimälestis nr 1238) kuus kalmistut:

- 1775. aastal matmiseks avatud Aleksander Nevski kalmistu;
- 1780. aastal matmiseks avatud Juudi kalmistu;
- 1803. aastal matmiseks avatud Rooma-katoliku ehk Poola kalmistu;
- 1864. aastal matmiseks avatud Vana-Kaarli kalmistu;
- 1870. aastal matmiseks avatud Muhamedi kalmistu;
- 1887. aastal matmiseks avatud Kaitseväe kalmistu.

Aleksander Nevski kalmistu avati matmiseks 1775. aastal sõjaväekalmistuna, kuhu maeti kõrgetel ametikohtadel olnud sõjaväelasi, vene õigeusu koguduse liikmeid ning vene vaimueliidi tegelasi. Kalmistul säilinud vanemad kalmutähised on paekivist ristid, sepisaiad, marmorist ja graniidist massiivsed ausambad, hauaplaadid ja kujud.

1856. aastal ehitati kalmistule Aleksander Nevskile pühendatud väike kivikirik (hävis 9. märtsi 1944 pommitamisel). (Laane, 2002)

Juudi kalmistule alustati matmist 1780. aastal. Eesti juudi kogukonna suurenemist mõjutas 19. sajandil tsaaririigi seadus, kus 25. aastase armeeteenistuse lõppedes võis soldat valida vabalt elukoha kogu tsaaririigist. (Lige, Orro, 2007) Müriga piiratud kalmistul oli 19. sajandi teisel poolel säilinud vaid mausoleum ja vahimaja, mis hävinesid II Maailmasõjas. Peale uue Rahumäele surnuaia rajamist lõpetati Juudi kalmistule matmine. (Laane, 2002)

Rooma-katoliku kogukonna matmispaigana kasutati nii Pirita kloostrikiriku varemeid, kui ka hospitali surnuaeda. (Abiline, 2019) 1803. aastal avati matmiseks rooma-katoliku kalmistu Härjapea jõe põhjakalda kruusakünkal. Kalmistule maeti peamiselt Lääne- ja Lõuna-Euroopast pärit katoliku kogukonna liikmeid, kes olid Eestisse jäänud armeeteenistuse või töökohustuste täitmise lõppedes. Kalmistu ainuke hauakabel ehitati Vene tsaari Poola-päritolu õukonnanõunik Josef Bahrynovski ja tema abikaasa Antoninale. 1925. aastal ehitati kalmistuvahile ühekordne puitelamu. Mõlemad hooned on hävinud ja kirjalike allikaid matmisraamatutest ei ole säilinud. (Laane, 2002)

Vana-Kaarli kalmistu avati matmiseks Kaarli kogudusele 1864. aastal. Kalmistu historilisk väravaehitis-kabel valmis 1883. aastal, mis on vanim säilinud kabel Tallinnas. Kalmistule on maetud kultuuri- ja ühiskonnategelasi, kelle hauamonumendid on kultuurimälestisena võetud kaitse all. (Kultuurimälestiste riiklik register, 15.03.2021)

Muhamedi kalmistu avati matmiseks 1870. aastal. Tatarlaste islami kogukond kasvas Eestis peale Põhjasõda, kui tsaaririigi erusõjaväelased jäid paikseks. Muhamedi kalmistul puudusid üldjuhul hauatähised, olid vaid hauakünkad. Tänapäevaks on kalmistu soostunud, võsastunud ja mahajäetud. Viisnurkse kujuga väikese kalmistu idamaise poolkuuga raudvärav ei ole säilinud. (Laane, 2002)

Kaitseväekalmistu kalmistu avati matmiseks 1887. aastal. Peamiselt maeti kalmistule Vene tsaariarmee 23. jaladeviisi sõdurid. Arhitekt E. J. Kuusiku (1888-1974) projekteeritud uue planeeringu järgi valmis 1928. aastal peasissekäigu mälestusehitis-mausoleum. 1933. aastal valmis monument Vabadussõja juhtidele, mis pärast sõja lõppu hävitati. Kalmistule on maetud Vabadussõjas langenud viiskümmend Vabadusristi kavaleri, rohkem kui ühelgi teisel Eesti kalmistul. Peale II Maailmasõda maeti kalmistule ainult Nõukogude armee sõjaväelasi, kalmistu koosseisus on Briti mereväelaste hauaplats, Saksa

sõjaväelaste mälestusmärk, Eesti kaitseväge lendurite hauaplats ning Männiku plahvatuse ohvrite mälestusmärk ja hauaplats. (Laane, 2002)

4.4 Kalmistute muutumine ajas

Kalmistud on sümbolised maastikud, kus toimuvad olulised üleminekuriitused, mille käigus lahkunu saadetakse teispoolsusse. Rituaaliga soovitakse lahkunule teekonna õnnestumist, et sellega kindlustada siia jäänutele elu jätkumise stabiilsus. Hilisem kalmu hooldamisega hoitakse kinni tavadest, uskumustest, kommetest ja põlvest põlve edasi antavatest väärtustest. Tallinna erinevate konfessioonide kalmistud on märgiks matusekultuuri tulenevast ainulaadsusest ja eripärast, mis kõneleb esivanemate austamisest läbi kultuuri ja traditsioonide. (Lige, Orro, 2007, lk 84-85)

Riigikorra muutus toob alati kaasa kultuurilise järjepidevuse katkemise, mis mõjutab usulisi ja etnilisi gruppe. Nõukogude võim tõi kaasa uued ideoloogiad ja sümbolid ning kohalikud etnilised grupid, kellel oli üks keel, kodumaa ja traditsioonid liideti suureks sotsiaalselt võrdseks grupiks. Vallutatutelt oodati suurrahva tõekspidamiste ja kommete kiiret omaksvõtmist hävitades samaaegselt võidetute rahvusliku mäletamiskultuuri, asendades selle ideoloogilisest vaimsust kujundavate sümbolitega. Selline poliitika ja võimukord tõi kaasa kalmistute hävitamise ja likvideerimise, kus ajalugu pühiti buldooseriga ja maastik kujundati ümber. (Kõivpuu, 2014)

Pärast Eesti taasiseseisvumist lisandus traditsioonilisele kalmumatussele tuhastamismatus. Maamulda sängitamise asemel võimaldab tuhastamine säilitada urni kodus või puistata loodusesse. Kõivupuu defineerib Popkultuuri mõjutusel muutnud matusekultuuri: „Nüüdisajale tüüpiliselt on perekesksus ja põlvest põlve edasiantavad väärtused tugevasti kaldu individuaalsuse ja originaalsuse poole. Matuse korraldamiseks vajalikke juhiseid ja nõu eelistakse küsida suhtlusmeediast või sõpradelt, millest võib järeldada, et põlvest põlve edasi antud teadmised ja kombetalitused ei ole enam eeskuju väärivad.“ Lein on muutnud avalikumaks, enam ei leinata koos omastega vaid tuge otsitakse sotsiaalmeedias. (Kõivpuu, 2014)

Ühiskonna areng, geograafiliste piiride muutumine ja linnade kasv läbi inimeste liikumise on muutnud inimeste soovi saada maetud perekonna hauaplatsile või kodumaa mulda. Kodust eemal olemine toob kaasa perekondlike ja sotsiaalsete väärtushinnangute muutumised ning kaob hauaplatsi olulisus. (Kõivpuu, 2016)

4.5 Kalmistud kui muutuva linnaruumi väärtuslikud rohealad

Linnastumine on tekitanud olukorra, kus paljud kalmistud ei ole täna enam avatud matmiseks vaid on muudetud rohelisteks parkideks, kus on muru, pöösad, teed, rajad ja alleed. Oma töös analüüsin erinevaid Tallinna, Oslo ja Malmö linnade parkkalmistuid, nende sulandumist linnaruumi osaks, alade igapäevast kasutamist ja läbi planeerimise loodavat sidusust kultuuri ja looduse vahel.

Parkkalmistutele omane kujundusprintsip sai alguse 1890. aastatel Ameerikast, mille ühtlustav kujunduspõhimõte pidi võrdsustama erineva jõukusastmega inimesed. (Tammet, 2003) 19. sajandil oli Euroopa kalmistukultuuri mõjutaja Šoti päritolu aiakujundaja J. C. Loudon propageerinud ülemaetud kalmistute sulgemist ja alade muutmist looduslähedaseks. Rohelise kalmistu rajamine koos taimede istutamisega oli kontseptsioon, mis pidi parandama linnaelu ja muutma kalmistud mõtisklemise ja vaikuse kohaks. (Thornbush, Thornbush, 2020)

Korrapärase ja sümmeetrilise teede võrgustikuga kalmistute eesmärk oli mõjutada küllastajate käitumist, tekitada moraaltunnet ning alateadlikult distsiplineerida. Luues kalmistutele linnaruumile sarnased alad loodi linnaelanikele selgelt eristuv roheline keskkond vaimseks taastumiseks. (Nordh, Evensen, Skår, 2017)

Roheline reformiliikumine sai alguse Saksamaalt peale I Maailmasõda. Kalmistute uueks kujundamise juhtmotiiviks olid funktsionalistlikud põhimõtted, mis pakkusid esteetilist maastikuarhitektuurset lähenemist sõjas langenute kalmude rohelisemaks muutmisega. Kontseptsioon sisaldas uusi, lihtsaid ja praktilisi aiandusalaseid ideid. (Garbonero, 2017) Ühiskonna klassiseisu rõhutanud suured monumendid ja hauakivid asendusid looduse ja ümbrusega harmoneeruvate väikeste hauakividega, mis olid personaalsete raidkirjadega. Kalmistutele hakati istutama puid alleedena ning rahula ideaaliks sai regulaarne park. (Hautausmaiden inventointiopus, 2015)

1930-ndatel algas Eestis liikumine, kus kaunistati koduaiad ja selle ümbrus ning ühise ettevõtmisena korrastati ka kirikute ja kalmistute ümbrus. (Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi käsikiri, 2003)

Surnuaiaga seostub inimestele esmalt surm ja lein, kuid kalmistu, kui park võib pakkuda ka positiivselt mõjuvat ja taastavat keskkonda. Rohelised parkmets kalmistud on linna rohelised kopsud ning, mida võib lugeda üheks spetsiifiliseks haljasala tüübiks. Vähendamaks linnaruumis haljasalade puudust on võimalus võtta kalmistud avaliku haljasaladena igapäevakasutusse, mis pakuvad elanikele võimalust uurida kultuuripärandit, jalutada ja sotsialiseeruda. (Nordh, Evensen, Skår, 2017)

Pidevalt suureneb rahavastik, toimub linnastumine ja sellega seoses rajatakse uued loodavad taristud vastavad inimeste vajadustele. Samas toob see kaasa rohealade killustumise ja vähenemise, mis tekitab vajaduse ümber hinnata tähelepanuta jäänud kalmistuparkide olulisust linnaparkidena. (Quinton, Duinker, Steenberg, Charles, 2020) Linna rohealad, kalmistud, pargid ja haljasalad on linna roheline infrastruktuur ja uue infrastruktuuri rajamisel tuleb ühendada inimese rajatud ja looduslikud alad ning luua tingimused aktiivsete ja tervislike eluviiside veetmiseks. (Tuul, 2009) Selline lähenemine muudab välisruumi kasutamise linnades elavamaks luues samaaegselt tingimused igapäevaste säästlike liikumisviiside kasutamiseks. Avalikus ruumis liikumine pakub lisaväärtusena sotsiaalset läbikäimist, mille üheks funktsiooniks on toetada kogukonna sotsiaalset sidusust. Linnaruumi aktiivselt kasutavad inimesed näitavad oma kohalolekuga, et koht on meeldiv ja turvaline. (Gehl, 2015) Lühiajaliseks puhkamiseks sobiv linnaruumi roheala või park asub soovitatavalt 300 m jalutusteedkonna kaugusel, mis ühenduses liikumisteede võrgustikuga muudab jalgsi ja jalgrattaga liikumise linnas keskkonnasõbralikuks ja mugavaks. (Tuhkanen jt., 2018)

Rohelise linnaruumi olulisust tervisele on uuritud erineva sotsiaalse tasemega elamupiirkondades. Uurimuse tulemustest selgus, et rohelises elukeskkonnas kasvavate laste füüsiline aktiivsus ja sotsiaalne ühtekuuluvus on tugevam, kui magalate piirkonnas kasvanud lastel. Kehvad sotsiaalmajanduslikud tingimused, õhusaaste ja müra piirkonnas suurendab riski mentaalse häire tekkimiseks. Rohelise linnaruumi olemasolu ja linna rohealade kättesaadavus mõjutavad elukvaliteeti. (Chiesura, 2004)

Liikumine ja ajaveetmine roheluses ja värskes õhus vähendab stressi ning mõjub tervisele kosutavalt. Rohealade mõju inimese kogemusele ja heaolule sõltub suuresti nende taimestikust, hooldamisest, jaotusest ja kujundusest. Teekond ja kaugus rohealale mõjutab igapäevase kasutamise võimalikkust ning mida lähemal on roheala, seda intensiivsemalt neid kasutatakse. (Tuhkanen, Kuldna, Uustal, 2018) Pargi tänane funktsioon on pakkuda kohalikele elanikele tarbimiskohustusest ajaveetmist välisruumis. (Karro-Kalberg, 2016)

Tallinna elanike seas on rohealade peamine väärtus puhkealadena, millel on teraapiline ja esteetiline väärtus ning, kus saab olla värskes õhus ja müravabas keskkonnas. Nattours`i poolt korraldatud veebiküsitluses selgus, et pargi lähedal elamine on tähtis ja haljasalaid külastatakse suvel rohkem kui talvel. Peamised tegevused haljasaladel on sotsialiseerumine, lemmikloomaga jalutamine või füüsilise vormi parandamine. (Tuhkanen jt., 2018)

Roheluses viibides ümbritsevad pargis kasutajat erinevaid looduse helid-puude kohin, vihma sabin või vee vulin. Kõik need helid mõjuvad inimesele rahustavalt andes energiat ja maandades pingeid. Rõhuvatest mõtetest ja liiklusräst vabanemiseks piisab lühikest ajast viibimisest loodushälte keskkonnas. Helidel on mõju ka inimese liikumiskiirusele, roheluses ja looduse helide keskel, kuhu liiklusrüst ei kostu, aeglustavad inimesed sammu ja läbivad ala aeglasemalt. (Abel, 2018)

Täna kuuluvad kalmistupargid linnaruumi rohelisse taristus, millel on ajalooliselt tugevad kultuurilised väärtused ja hindamatu osatähtsus linnaruumile ning selle elanikele. Nende alade muutumine staatilisemaks laiendab linnaruumi, kui ühe roheala kasutamist, mis pakub erinevaid võimalusi kogeda vaikust, rahu ja mõtiskleda. (Swensen, 2018)

Loodus, kultuur ja ajalugu üheskoos moodustavad taastava ja rekreatsiooni võimalusi pakkuva linnakeskkonna. Tänapäevases linnaruumis on kalmistualad mitme funktsiooniga maastikud. Üheltpoolt pakuvad rohelised parkkalmistud rahulikku ja pieteeditundega keskkonda mälestamiseks ja leinamiseks, kuid on samas olulised kogukonna puhke- ja kultuuripärandi kohana. Kalmistupargid on rohelise väliruumi olulised osad, kus tuleb säilitada ajalooline narratiiv, samas toetades ja rõhutades inimeste välja kujunenud ja harjumuspäraseid tegevusi. Täna linnaruumis täidavad kalmistupargid olulist rekreatiivset osa taristus. Kuigi linna- ja kalmistupargid on erinevad on mõlemal olulised funktsioonid avalikus linnaruumis. (Nordh, Evensen, Skår, 2017)

4.6 Näite kalmistupargid

4.6.1 Østre ja Gamlebyen gravlund

Kalmistuparkide, kui lähipiirkonna rohealade igapäevasel ekspluatatsioonil on oluline tavapärase tegevuste sotsiaalne omaksvõtt ja konflikti vältimine erinevate sihtgruppide vahel. Oslo kahe linnakalmistu uurimuses selgitati välja inimeste igapäevased tegevused

Gamlebyen gravlund ja *Østre gravlund* kalmistuparkides, kus määravaks faktoriks oli kalmistupargi asukoht ja ligipääsetavus.

Ajalooline *Gamlebyen* kalmistu asub Oslo kesklinnas, kuhu matmine lõpetati 1974. aastal. Täna asub kalmistuala suurte magistraalteede vahel ja piirkond on populaarne immigrantide ning noorte seas. Park on oluline kohaliku kogukonna kooseksisteerimiseks ja kohalike arvates on kalmistupark koht, mis nõuab austust, kus saab mõtiskleda, lõõgastuda ja taastuda. (Svensen, 2018)

Østre gravlund kalmistu avati 1895. aastal, hiljem lisandus Juudi matmisala. Täna piirneb kalmistuala elamukvartali, äripindade, kontorite ja peamise Oslo maantee E6-ga. Kalmistu kõrghaljastus on liigirikas ning ala on ümbritsetud kiviaiaga, mis loob rahuliku suletud atmosfääri. Lähipiirkonnas ei ole teisi avalikke haljasalasi, kuid kalmistuparki puudub loogiline ligipääs. Ala ei ole valgustatud, mis mõjutab selle kasutamist. (Nordh, Evensen, Skår, 2017)

Joonis 4.1. *Østre gravlund* kalmistu allee (Allikas: Everyday use of urban cemeteries: Norwegian case study)

Kahe kalmistu võrdluses selgus, et kolm peamist tegevust *Gamlebyen gravlund* pargis olid ala läbimine transiitena, jalgrattasõit ja koeraga jalutamine. *Østre gravlund*'i kalmistupark on rahuliku atmosfääriga ning peamine tegevus on haudade külastamine. (Nordh, Evensen, Skår, 2017)

Tegevus	<i>Gamlebyen gravlund</i>	<i>Østre gravlund</i>
Transiittee	53,3%	21,2%
Jalgrattasõit	14,2%	7,8%
Lapsekäruga jalutamine	4,5%	2,0%
Koeraga jalutamine	10,5%	4,9%
Haudade külastamine	5,3%	54,5%
Sotsialiseerumine	2,8%	1,0%
Sörkjooks	0,7%	1,0%

Joonis 4.2. Tegevuste võrdlus *Gamlebyen gravlund* ja *Østre gravlund* kalmistuparkides (autori tabel, andmed Nordh, Evensen, Skår, 2017)

Joonis 4.3. *Gamlebyen gravlund* kalmistu (Allikas: Everyday use of urban cemeteries: Norwegian case study)

4.6.2 Gamla kyrkogården, S:t Pauli kyrkogårdar ja Östra kyrkogården

Kalmistuparkides sörkjooksu harrastamist on vähe uuritud ning täna puudub veel ühtne kindel sotsiaalne seisukoht. Kolmes Malmö kalmistupargis *Gamla kyrkogården*, *S:t Pauli kyrkogårdar* ja *Östra kyrkogården* korraldatud küsitlusega uuriti pargikülastajate seisukohta sörkjooksu, kui tegevuse kohta lisaks igapäevategevustele. Küsitluses selgus, et lisaks jalutamisele, kalmude külastamisele ja muudele aktiviteetidele oli igapäevaste tegevuste hulgas sörkjooksu harrastamine aktsepteeritav. Pargikülastajad leidsid, et tegemist on avaliku alaga, kus on sobilikud teerajad sörkjooksu harrastamisele, kerge ligipääs ja kodule lähedal. Küsitluse tulemusest võib järeldada, et aladel ei tekkinud konflikte erinevate kasutajagruppide vahel, kuid kalmistuid loeti eriliseks paigaks, kus on kindlad käitumisnormid. (Grabalov, 2018)

4.6.3 Kopli kalmistupark

Kopli poolsaarel, Põhja-Tallinna linnaosas Kalamaja asumis asuv kinnistu nr 78408:808:0249, pindalaga 99 198 m². Park külgneb põhja suunaliselt Kopli tänava ja raudteega, lõuna suunast Kopliranna tänava, idast Sirbi tänava kinnistutega ja läänest Pelguranna tänavaga.

Tallinna linna pidev kasv tõi kaasa vajaduse uute kalmistute järele, sest jõustus keeld teostada linnakodanike matmisi kirikutesse ja kirikuaedadesse. 1773. aastal valis uue kalmistu asukohaks rae ja gildi esindajatest koosnev komisjon Telliskopli linnamõisa maadele tuleb uus kalmistu. Ala jagati kahe saksa koguduse vahel, ida poolne osa Oleviste ja lääne poolne osa Niguliste kogudustele. Kalmistu ja kabelite plaanid kinnitati 15. juuli 1774. aastal ja kalmistu pühitseti sisse 12. oktoobril, kui maeti esimene taanlasest maaler *Hildebrand Hildebransen*. Kopli kalmistut laiendati aastatel 1833 ja 1868, mil kalmistu omandas tänapäevased mõõtmed. (Ümar, 2009)

Kopli poolsaar kujunes peale raudtee rajamist 1870. aastal Tallinna tööstuslinnaks, kuhu koondusid tekstiilitööstus, laevaehitus- ja vagunitehas. Tööstuse laienemine kitsal poolsaarel tõi kaasa piirkonna elamukvartalite kasvu, mis tõstatas vajaduse Kopli kalmistu sulgemiseks. (Ümar, 2009)

Peale II Maailmasõda seoses võimukorra vahetusega ja kultuuriruumi muutumisega jäi kalmistu hooldamata. Kalmistu likvideeriti 50-ndatel aastatel ja ala kujundati, kui tööliste kultuuri- ning puhkepargiks. Eemaldati ajaloolise, kultuurilise ja kunstilise väärtusega objektid. (Nerman, 2006 lk 74)

2001. aastal pargi rekonstrueerimise projekti autoriks on arhitekt Kersti Lootus. Teede projekteerimisel säilitati algsed kalmistu peateed ning kõrvalteed kavandati looklevana, et säilitada maksimaalselt olemasolev kõrghaljastus. Kalmistule rajatud purskkaev monument meenutab lahtist hauda, mille külgedelt voolab alla igaviku vesi. Pargi riskülikukujuliselt istutatud pärnad on märgid endiste kalmude asukohtadest. (Tallinn, Tenno, 2007)

4.6.4 Kalamaja kalmistupark

Kalamaja kalmistupark asub Põhja-Tallinna linnaosas, kinnistu nr 78408:801:0194 kinnisasja pindala 65 945 m². Park piirneb põhja suunast Kalaranna tn, lääne suunast Peetri tn, lõuna suunast Tööstuse tn.

Kalamaja kalmistule alustati matmist 1561. aastal, kui kaks tuhat Rootsi sõdurit maeti kalmistule. (Nerman, 2006) 18. sajandil oli kalmistu Pühavaimu ja Rootsi-Mihkli koguduse matmispaigaks, kuhu maeti eesti soost tallinlasi ja rootslasi. 1842. aastal toimus viimane kalmistu laiendus. 1930ndatel oli nekropol jäetud unarusse ja kalmude raudaiad müüdi vanarauaks. Pärast okupeerimist jäi kalmistu hooldamata ja alles 1964. aastal kehtestati ENSV kalmistute kasutamise eeskiri. 1993. aastal võeti park looduskaitse alla ja planeeriti taastada kui mälestuspark. Pargi rekonstrueerimistöödega alustati 2009. aasta, rekonstrueeriti väravakellatorn, remonditi tugimüüre, värava võlvkaar ja infokiosk. Kalmistuparki pääseb kuuest väravast, lisaks ehitati kaks purskkaevu ning laste mänguväljak. (Ümar, 2009)

Maastikuarhitekt A. Leevaldi koostatud muinsuskaitseeringimuste kohaselt jälgiti kalmistupargi teede rajamisel ajaloolist teede võrku ning kõrvalteede rajamisel lähtuti vabakujulise pargi kujundusvõtetest. Oluline oli, et teed ei kulgeks üle kalmude ja kõrvalteede rajamisel kasutati ilma äärekivideta kerg- ja siirdkatendeid. (www.kadriorupark.ee)

4.7 Järeldusi lahenduseks

Endine rooma-katoliku kalmistu Poolamäel on olnud üle seitsmekümne aasta kasutusel linnapargina, kuid tänagi ei tohi me unustada ajalugu ning peame suhtuma ala muutmisse pieteeditundega. Pidev linnastumine ja linnaruumi kompaktsemaks muutumine seab surve alla üldkasutatavad alad, rohealad ja linna südames asuvad ajaloolised kalmistud. Linnaruumi tihenemine vähendab puhke võimalusi, seepärast peab jätkusuutlik ja avalik linnaruum sisaldama mitmeid funktsioone. Linna kalmistud ja kalmistupargid on kohad, kus kajastuvad kultuurilised ja sotsiaalseid protsessid, ning kus puutume kokku surma faktiga, mis on meie elu osa. Selline muutus on intrigeeriv, kuid näitab linnaruumi kohanemist ning tänapäevane kalmistupark suudab pakkuda küllastajale nii ajalugu kui ka rekreatiivsete tegevuste sümbioosi. Tasakaalustatud linnaplaneerimine koostöös maastikuarhitektidega loob võimaluse kujundada parema inimkeskse linna.

Kalmistuparkidega arvestamine, kui linna roheliste aladega loob ruumilise planeerimise protsessis nendele aladele uue rolli väärtusliku linnaruumina, kui mälupaik.

5 PROJEKTALA KIRJELDUS JA ANALÜÜS

5.1 Asukoht

Töös käsitletav ala on Poolamäe park, mis asub Tallinna kesklinna linnaosas, Staadioni tn 10 asuval kinnistul nr 78401:116:0160. Kinnistu kasutamise sihtotstarve on üldkasutatav maa, projekteeritava ala suurus on 25 232m².

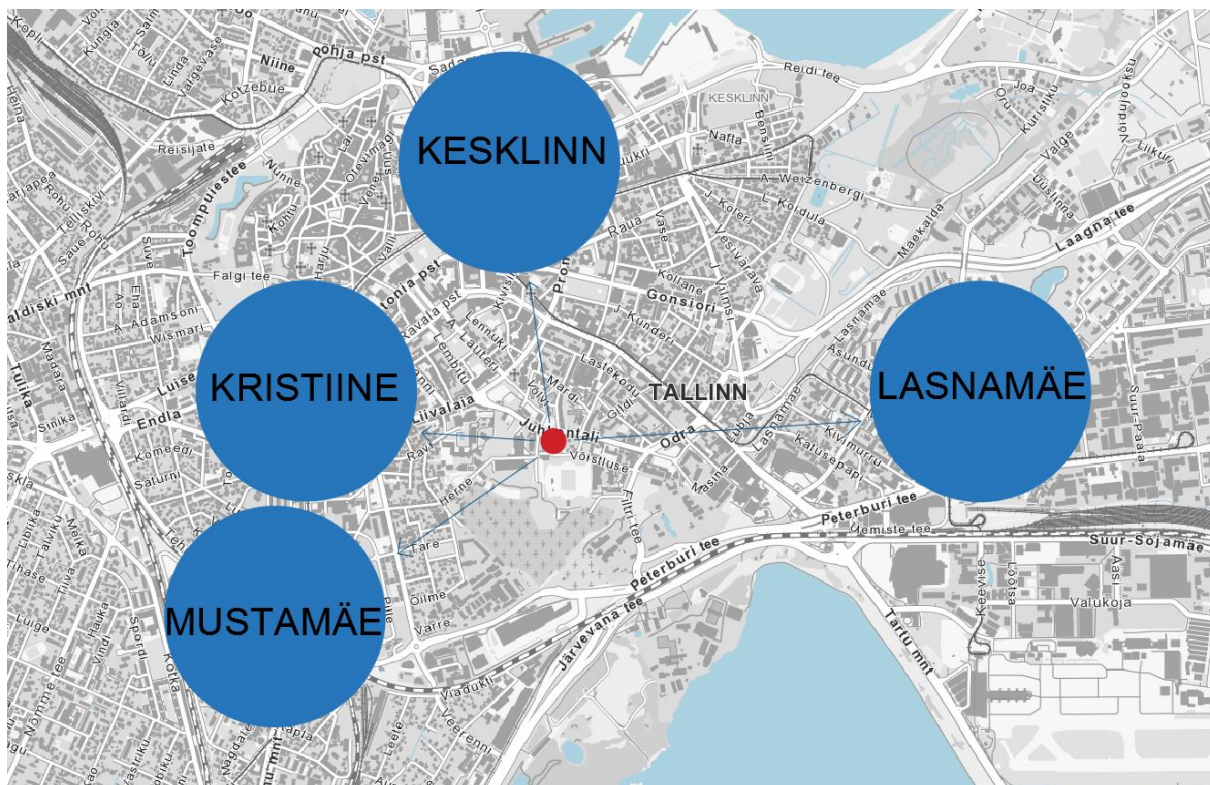
Joonis 5.4. Poolamäe pargi paiknemine Tallinna kesklinna suhtes (allikas Maa-amet)

Pargiala on järskude nõlvadega reljeefne kruusakõrgendik, kus kasvavad lehtpuud ja üksikud põõsagrupid. Kinnistul puuduvad püsiehitised.

Projektala piirneb järgmiste maaüksustega:

- põhjasuunaliselt piirneb park Kalevi spordihalli hoonega, ühiskondlik ehitis aadressiga Herne tn 30 (katastriüksuse tunnusega 78401:116:0018);
- lõunasuunaliselt piirneb park Tallinna Kalevi Tenniseklubi tenniseväljakutega, aadress Herne tn 28 (katastriüksuse tunnusega 78401:116:0049) ja muinsuskaitsealuse Siselinna kalmistuga, aadress Toonela tee 7 (katastriüksuse tunnusega 78401:116:0023);

- idasuunaliselt piirneb park Staadioni tänavaga (katastriüksuse tunnusega 78401:116:0520) ja Kalevi Kesk-staadioni kompleksi kuuluvate rekreatsioonialadega, aadressiga Staadioni tn 3 (katastriüksuse tunnusega 78401:116:0020);
- läänesuunaliselt Herne tänavaga (katastriüksuse tunnusega 78401:110:0011).

Joonis 5.6. Projektala asend linnaosade suhtes (autori skeem, põhineb maa-ameti kaardi andmetel)

Poolamäe park ei ole kaitse all.

Joonis 5.7. Poolamäe pargi asukohaskeem (Allikas: Maa-ameti kaardiserver, 2021)

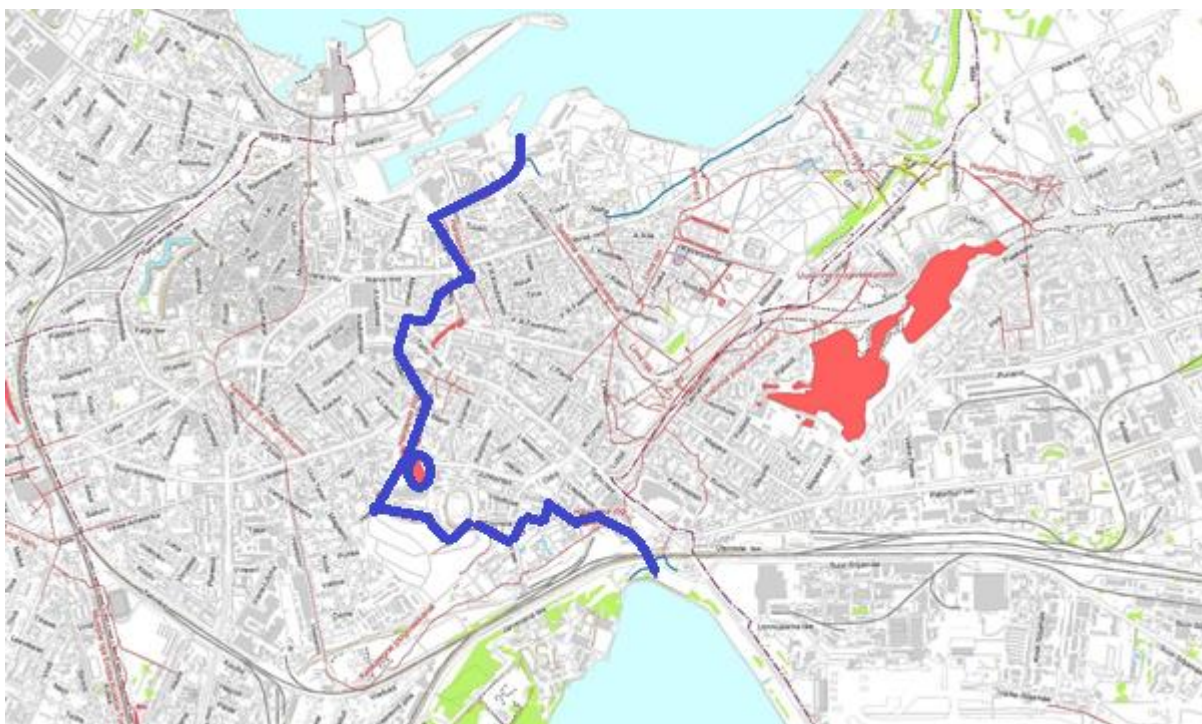
Ajalooliselt on Tallinna linnakehandi piiridest väljapoole jäänud eeslinna piirialad võetud kasutusele strateegilistel põhjustel. Piirkonda rajati linna kalmistud, haiglad kui ka militaarehitised, mis muutis piirkonna mitmefunktsiooniliseks. Täna on Poolamäe pargi lähipiirkonna funktsioonid sarnased ajalooliselt väljakujunenud mudelile, kuid on lisandunud rohelised linnapargid, kultuuri- ja spordialadega. Projekti kontaktalas asuvad Poolamäe ja Tiigiveski park, Siselinna kalmistu, Ida-Tallinna haigla kompleks, ja mitmed spordiväljakud.

5.2 Ajalooline ülevaade

Vanimad inimasustuse jäljed pärinevad Tallinna Siselinna kalmistu maa-alalt. I aastatuhandest pärit asulakoht (Arheoloogiamälestis Asulakoht, I a- tuh. e.Kr., registri nr 2592) asub kalmistu põhjapoolses osas ning hõlmab Vana- Kaarli kalmistu põhjapoolse peatee ja piirde vahelist ala. Muinasajast pärit ala on puudega kaetud ja leide asukohast ei ole. (Kultuurimälestiste registri andmebaas, 19.03.2021)

5.2.1 Vooluveejõul arenev tööstuspiirkond

Keskajal oli Tallinna tähtsaim vooluveekogu kiirevooluline Härjapea jõgi, mida mainiti kirjalikes allikates esmakordselt 1363. aastal. Ülemiste järvest alguse saanud jõe vee jõul töötasid mitmed vesiveskid, vabrikud kui ka pesuköögid. Jõe voolusäng järgis langevat looduslikku reljeefi, loogeldes mööda maastikku Ülemiste järvest Soome lahte. (Pullat 1976, lk 102).

Joonis 5.8. Härjapea jõe vooluveekogu Tallinna omaaegsete vooluveekogude kaart. (autori illustratsioon, Tallinna linna kodulehelt).

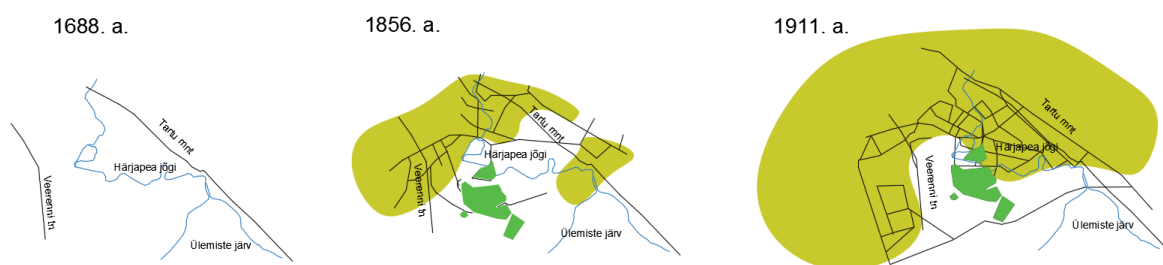
20. saj. alguseks oli Tiigiveski paistiik reostunud ning veekogu täideti Linnavalitsuse korraldusel 1910–1911. aastal Estonia teatri vundamendist välja kaevatud pinnasega (Kivi, 1969). Korrastatud alale kavandas linnaaednik Hans Lepp (1873-1951) Tiigiveski pargi ja 1913. aastal rajati endise tiigi asukohale linna esimese jalgpallistaadion. (Riisalo, 2014)

5.2.2 Tallinna linnakehandi kagupiir

18. saj. teises pooles muutus Tallinn Vene keisririigi oluliseks sõjaliseks meresadamaks. Uute tööstusettevõtete rajamine ja majanduskasv tõi kaasa linnaelanike arvu suurenemise

nii maapiirkondadest saabunud töötajate, käsitöölise kui ka välismaalt saabunud ametnike ja sõjaväelaste arvelt. (Pullat, 1972)

19. sajandi lõpu poole kujunes piirkonnas välja tänavate võrk. Kalmistu tn oli Juhkentali tänava kõrvaltänav, mis viis katolikule (Poolamäe park) surnuaiale, tänapäeval kannab tänav Staadioni tänava nimetust. Püssirohu tänav sai oma nimetuse sõjaväe püssirohu aida järgi. 1885. aastast kannab Roosi tänava nime Vana-Kaarli kalmistule viiv tee, mis 1958. a. nimetati ümber Toonela teeks. Piirkonnale omaste liivaluidete järgi nimetati Juhkentali tänavaga paralleelne Aafrika tn, mis täna kannab Võistluse tn nime. Herne tn rajati 1876. a. tupiktänavana, mis hiljem pikendati Veerenni tänavani ja Tiigi tänavani, mis sai oma nime Tiigiveski paistiigi järgi. (Kivi 1969)

Joonis nr 5.9. Piirkonna tänavate ja asustuse kujunemine. (autori skeem, põhineb digitaalarhiivi andmetel)

5.2.3 Kultuuri- ja spordirajatised

1955. aastal valmis arhitekti Erika Nõva (1905-1987) ja insener Valter Toompark (1907-1974) projekti järgi Kommunistliku Noorsooühingu nimeline Staadion, mis tänapäeval kannab Kalevi keskstaadioni nime (Nõukogude Eesti ringvaade, 19.03.2019). Hoonekompleks rajati Tallinnasse peale II Maailmasõda ja oli esimene uus spordikompleks Tallinnas. Staadioni ehitamisel kasutati ära looduslikku liivikut ja tõusvate nõlvadega reljeefi, mis sobis oma asukoha poolest suurte rahvapideude ja kogunemiste korraldamiseks. Tallinna kesklinnas asuv Kalevi keskstaadion on Tallinna linna esindusstaadion. (Eesti Spordiselts Kalev, 2020)

Riikliku kultuurimälestisena (mälestise registri nr 8736) kaitse alla võetud Kalevi spordihalli industriaalse välimusega angaari meenutav hoone ehitati aastatel 1958- 1962. Hoone välisseinale loodud patriootlik skrafito viitas hallis toimuvatele tegevustele. Hoone arhitektid on Uno Tõlpus (1928-1964), Peeter Tarvas (1916- 1987) ja Olga Kontšajeva

(1929). Hoone sgrafito kunstnikud on Valli Lember-Bogatkina (1921-2016) ja Margarethe Fuksi (1921–2005). Hoone oli mõeldud aastaringselt kasutamiseks, kus sai tegeleda nii sportlike kui ka kunstiliste tegevustega. (Paulus, 2018)

5.3 Kontaktala analüüs

5.3.1 Infrastruktuur

Piirkonna infrastruktuuri kujundavad transpordimagistraalid, ühiskondlike ehituste, spordi- ja kultuurihooned, pargid ning kalmistuala. Elamumaa osakaal on koondunud peamiselt Keldrimäe ja Veerenni asumisse ning Juhkentali tänava äärde. Piirkonnas on aktiveerunud olemasoleva elamumaa kasutusse võtmise intensiivistumine, mille käigus amortiseerunud hoonete asemele ehitatakse kaasaegsed kahe- ja enamkorruselised kortermajad. Staadioni tn ja Võistluse tn uutes kortermajades paiknevad elurajooni teenindavad kaubandusettevõtted ja asutused.

Tallinna üldplaneering näeb ette kesklinna tühjade kruntide muutmist uuteks äri- ja elamupiirkondadeks. (Tallinna üldplaneering, 19.03.2021) Juhkentali tänav on tiheda liiklusega piirkond, kuhu on tekkimas kesklinnale omane plokistatud hoonetega tänav. Tänava erinevatest hoonetes pakuvad oma teenuseid advokaadibüroo (Juhkentali tn 52), hostel (Juhkentali tn 46), arvutite remont ja hooldus Arvutikoda (Juhkentali tn 20), Kardinaustuudio (Juhkentali tn 22) ja Kalevi spordihalli kohvik (Juhkentali tn 12). Remondi ja parandusteenus sõidukitele Motodoktor (Juhkentali tn 28). 2019. aastal avati Juhkentali tänaval uus hotell AccorHotels. (Äripäev, 14.03.2021)

Juhkentali tänava ääres asub Eesti Rahvusvaheline Kool (Juhkentali tn 18), kus on inglise keelne alus- ja üldharidus, Juhkentali Gümnaasium (Juhkentali tn 36) ja Liivamäe lasteaed (Juhkentali tn 25).

Staadioni tänava spordihoonete kompleksi kuuluvad Kalevi Spordihall, Kalevi Korvpalli hall, Kalevi Tenniseväljakud ja Kalevi keskstaadion.

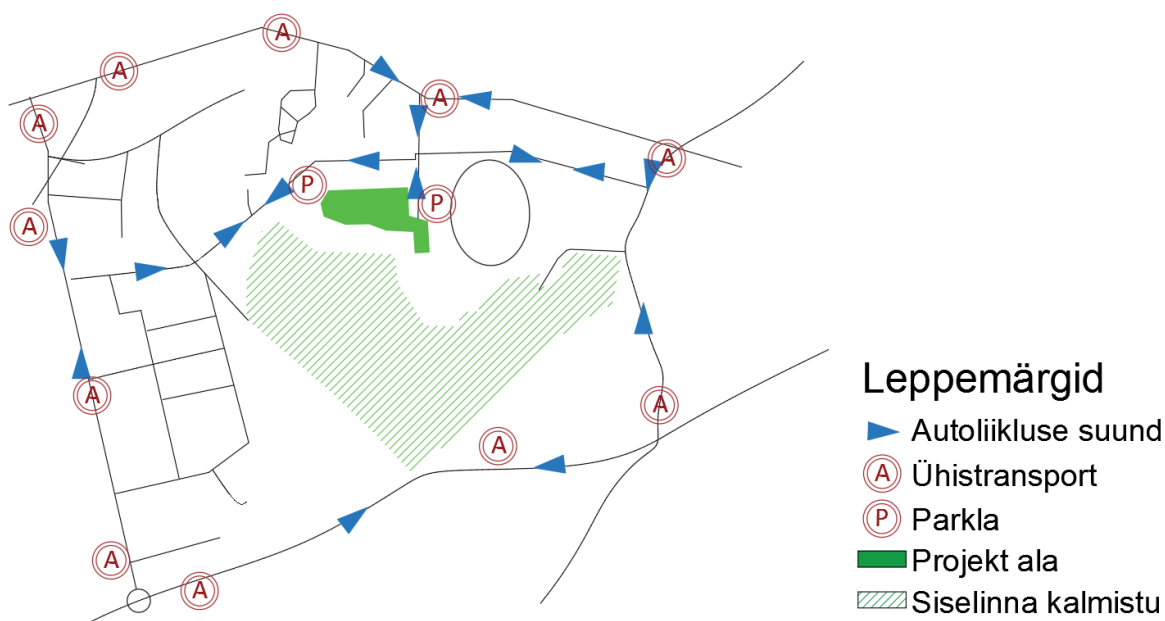
Lähimad kaubanduskeskused on Stockmann, Sikupilli ja Ülemiste asumis asuvad kaubanduskeskused Ülemiste ja T1. Järvevana magistraaltee ääres on 5,6 km pikkune kergliiklustee, mis pakub võimalusi nii jalgratturitele kui ka jalutajatele.

5.3.2 Tänavavõrgustik ja ühistransport

Kesklinna piirkonna tänavavõrgustik moodustub peamiselt magistraaltänavatest, mis jagunevad põhitänavateks (Tartu mnt, Järvevana tee), juurdepääsu veotänavaks (Filtri tee) ning asumit läbiv jaotustänav (Juhkentali tn). Kesklinna läbivad teed on asumi sõlmpunktideks ja ühendusteedeks kesklinna linnaosade vahel. Piirkonnas on hea transpordiühendus, kus igapäevaselt läbivad piirkonda trammid ja bussid. Suurimad sõlmpunktid on magistraalteede ristumisteed, kus saab ümberistumisega suunduda kõigisse Tallinna linnaosadesse.

Poolamäe parki pääseb sõiduautoga Juhkentali tänavalt Staadion tänava kaudu, mis lõpeb asfaltkattega parklaga. Teine ligipääs on Juhkentali tänavalt läbi Tiigiveski pargi. Herne tn poolt saabujatele on Poolamäe parki viiv tee varjatud tenniseklubi kinnistut piirava traataia ja hoonetega ning jalgsi- ja jalgrattaga liikujad suunatakse Tiigiveski parki. Poolamäe parki viiv lagununud trepp on varjatud ja järsu kaldega pinnastee ei ole mugav parki sisenemiseks, mis omakorda piirab parki sisenemist vanemal generatsioonil ja lapsekäruga jalutajatel.

Ühistranspordiga pääseb parki Juhkentali tänava kaudu, Püssirohu ühistranspordi peatusest on pargini 150m ja Hotell Olümpia peatusest 350m. Herne tänava bussipeatusest on Poolamäe pargini 700 m.

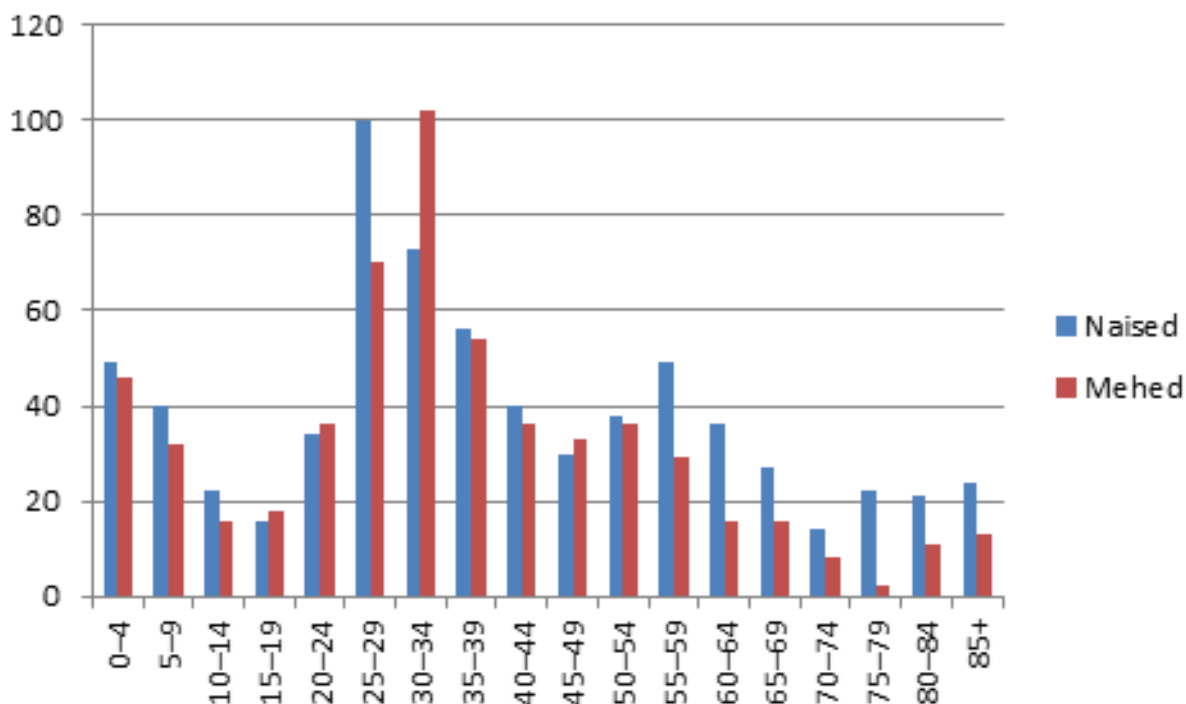

Joonis 5.10. Autoliikluse ja ühistranspordi liikumissuunad (autori skeem, allikas Maa-amet)

5.3.3 Sotsiaalne analüüs

Statistikaameti andmetel elas Juhkentali asumis 2021 aastal 1423, Keldrimäeasumis 5600 ja Veerenni asumis 4026 elanikku. Viimase kümne aastaga on elanike arv stabiilselt kasvanud ning uute kortermajade valmimisega Veerenni tänaval, Staadioni ja Võistluse tänava piirkonnas kasvab elanike arv jätkuvalt.

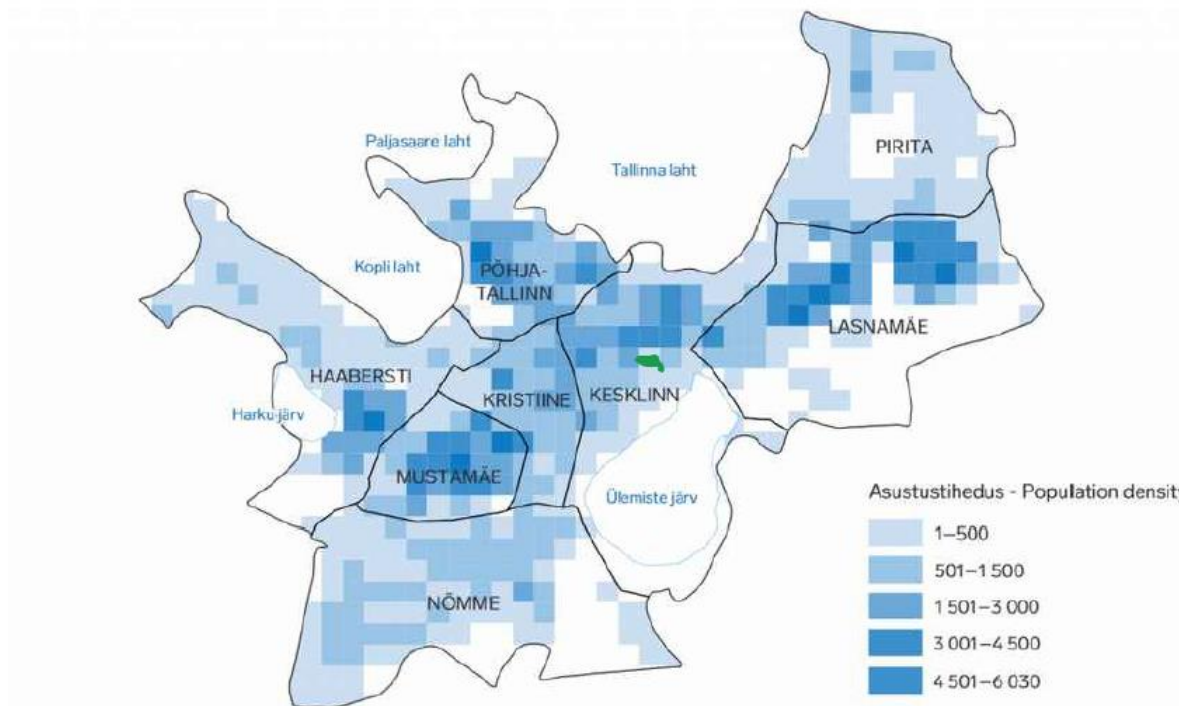
Vanusegruppide järgi elab asumis kõige rohkem 25-29 aastaseid naisi ja 30-34 aastaseid mehi. Vanusegrupis 0-9 aastat elab 167 last, vanuses 10-19. aastat elab 72 kooli ealist last, vanuses 20-29 aastat elab 240 noort ja vanuses 30-39 aastat elab 285 elanikku.

Joonis 5.11. Vanuseline jagunemine piirkonnas 01.01.2017 (allikas Statistikaamet)

Statistikaameti andmetest võib järeldada, et asumi suurim elanikkond koosneb 25-34 aastastest linnaelanikest, kes väärtustavad kesklinna kiiret elutempot, ligipäasetavust ja erinevaid puhke- ja vabaajaveetmise võimalusi. Suurima tihedusega elamumaa on koondunud Juhkentali tn, Staadioni tn ja Võistluse tänavale. Juhkentali tänava äärde jäävad ka 1944. aasta märtsi pommitamise üle elanud vanad puithooned, millest osad on korrastatud, osad aga tugevalt amortiseerunud.

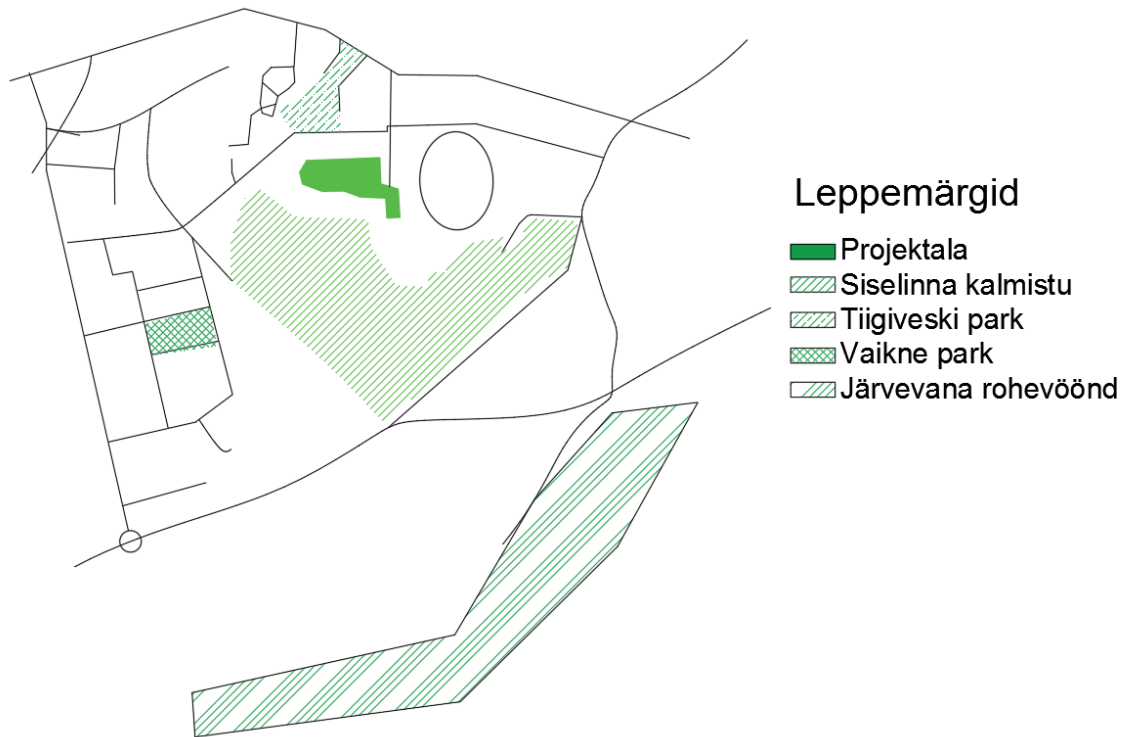
Rahvuste järgi jaotus asumi elanikkond 1. jaanuar 2017 seisuga eestlasi 758, venelasi 292, ukrainlasi 24, valgevenelasi 5, soomlasi 5, muid rahvusi 51 ja rahvus teadmata 70 kodanikku. (Statistikaamet, 2021)

Joonis 5.12. Rahvastiku tihedus (allikas Statistikaamet 2021)

5.3.4 Looduskeskkond

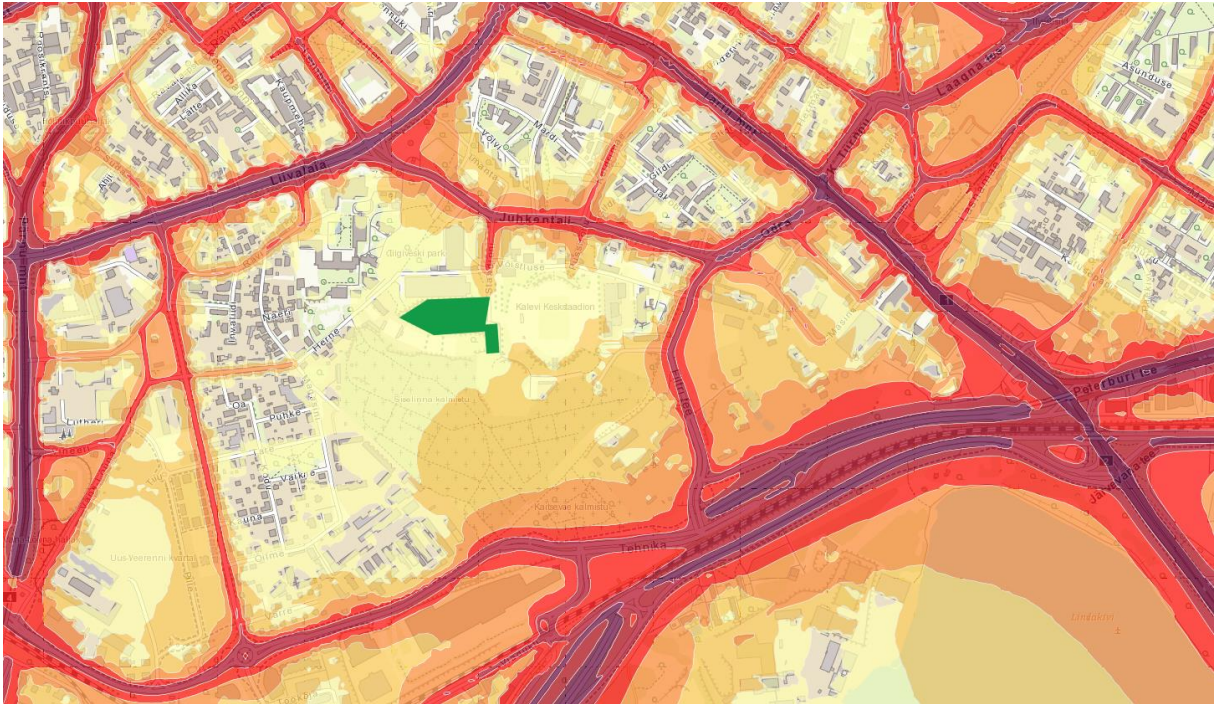
Tallinna kesklinna asumite lähimad rohepuhkealad on Poolamäe park, Tiigiveski park, Vaikne park, vaata joonis nr 5.13. Siselinna kalmistukompleks ning Ülemiste järve mets moodustavad rohelised radiaalalad, mis asuvad magistraalteede piirkonnas ning on tugevalt heitgaasidega saastatud tsoonis õhu puhastajad, tolmu püüdjad ja toimib müra taseme olulise alandajana.

Joonis 5.13. Rohealade paiknevus (autori skeem, allikas Maa-amet)

5.3.5 Õhk ja müra

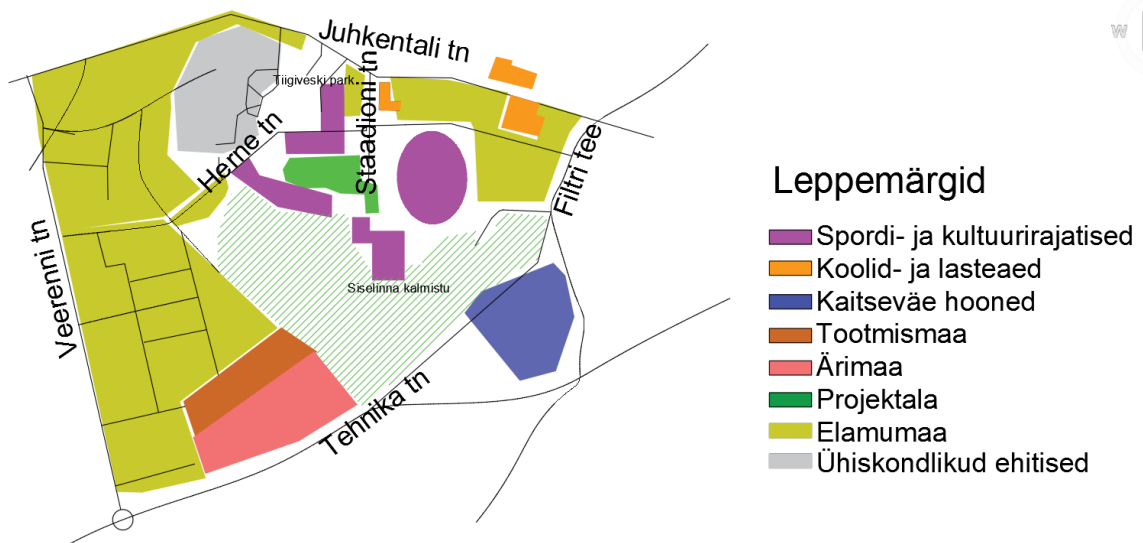
Kesklinna piirkonnas on suurte magistraalide vahel asuvad alad kõrge õhusaaste- ja mürareostusega. Tallinna mürakaart kajastab aastast keskmist helirõhutatset, kus muutuse tase on 5dB. Maksimaalse müraga piirkond on Järvevana teega piirnevad alad ja kõrgema helirõhutasemega teed on asumeid läbivad linna jaotustänavad Filtri tee, Veerenni, Liivalaia ja Juhkentali tänav. Madalaim helirõhutatset on Poolamäe pargi piirkonnas, sest Siselinna kalmistu kõrghaljastus toimib müra barjäärina. Liiklusest tuleneva saaste vähendamiseks tuleb soodustada säästlike liikumisviiside propageerimist ja linna kergliiklusteede võrgustiku arendamist. Poolamäe pargi välisõhu keskmine indikaator on 50-55dB. (Terviseamet, 16.03.2020)

Joonis 5.14. Liiklusmüra kaart (allikas Maa-amet 16.04.2021)

5.3.6 Elukeskkond

Elukeskkond on tugevas siduses kesklinna teiste asumitega. Juhkentali, Veerenni ja Keldrimäe elanikele on elukeskkonna suur väärtus parkide lähedus. Samasse piirkonda jäävad ka mitmed kultuuri- ja spordikeskused. Kesklinna elanikele on oluline polikliiniku ja haigla kompleksi lähedus, piirkonda jääb veel äri ja tootmiskaad. Koolid ja lasteaed asuvad korterelamute vahetus läheduses. Kolme asumi ühendavaks keskpunktiks on Poolamäe ja Tiigiveski park ning Siselinna kalmistu 13,01 ha suurune kõrghaljastusega parkkalmistu.

Joonis 5.15. Sihtotstarvete järgi paiknemine piirkonnas (autori skeem, allikas Maa-amet)

5.3.7 Planeeringud

Tallinna linna arengukava 2014-2020 suund oli korrastada ja realiseerida kesklinnas olevad kasutuseta kinnistud läbi ehitustegevuse, luues sellega puhtama ja sotsiaalselt turvalise elukeskkonna. Oluline on piirkonna arengu loomisse kaasata kõigist sihtgruppidest linnakodanikke. (Riigiteataja, 24.03.2021)

Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030 (Tallinna Keskkonnastrateegia 2030) on Tallinna keskkonna valdkonna pikaajaline arengustrateegia. Peamine eesmärk on linna looduse- ja elukeskkonna hea seisund ning loodusressursside säästlik kasutamine. Vähendades negatiivseid keskkonnamõjusid ja parandades keskkonnaseisundit luuakse tervislik elukeskkond inimesele.

Lähiasumite arendusprojektid toovad järgnevatel aastatel mitmed lisa maksumaksjaid ja liiklejaid kesklinna piirkonda. Hotell Olümpia vastas olevale Liivalaia tn 34//36// Veski tn 1 kinnistule ehitatav uus multifunktsionaalne kvartal, kus on spordiklubi, parkimismaja, büroo-, kaubandus- ja teeninduspinnad, mis toob piirkonda igapäevaselt 3800 inimest. Veerenni asumisse lisandub Uus Veerenni projektiga 5000 uut elanikku ja paar tuhat päevast kontoritöötajat, mis kasvatab kesklinna tänavate ja teede liikluskoormust.

Siselinna kalmistu uus tavandimaja valmib 2021. aasta kevadel Filtri tee ja Toonela tänavaga piirnevale kinnistule. Ehitatakse Siselinna kalmistu halduskeskus koos tseremooniasaaliga. (Kultuurimälestiste riiklik register, 15.03.2021)

Tallinna Kalevi keskstaadioni rekonstrueerimise käigus rajatakse harjutusväljak, treening- ja klubiruumid, füsioteraapia ruumid ning majutus- ja teenindusruumid. (Tallinna linna koduleht, 2017)

Uus-Veerenni asumi kinnistute planeeringuala pindala on 12,78 ha, millest kruntide koguarv on 37. Detailplaneering näeb ette alale lasteaia, 3-12 korruseliste elamute, äriruumidega elamute ja korteritega ärihoone ehitamiseks. Lisaks tänavate, tehnorajatiste ja haljasalade rajamiseks.

5.4 K. Lynch meetodil ruumianalüüs

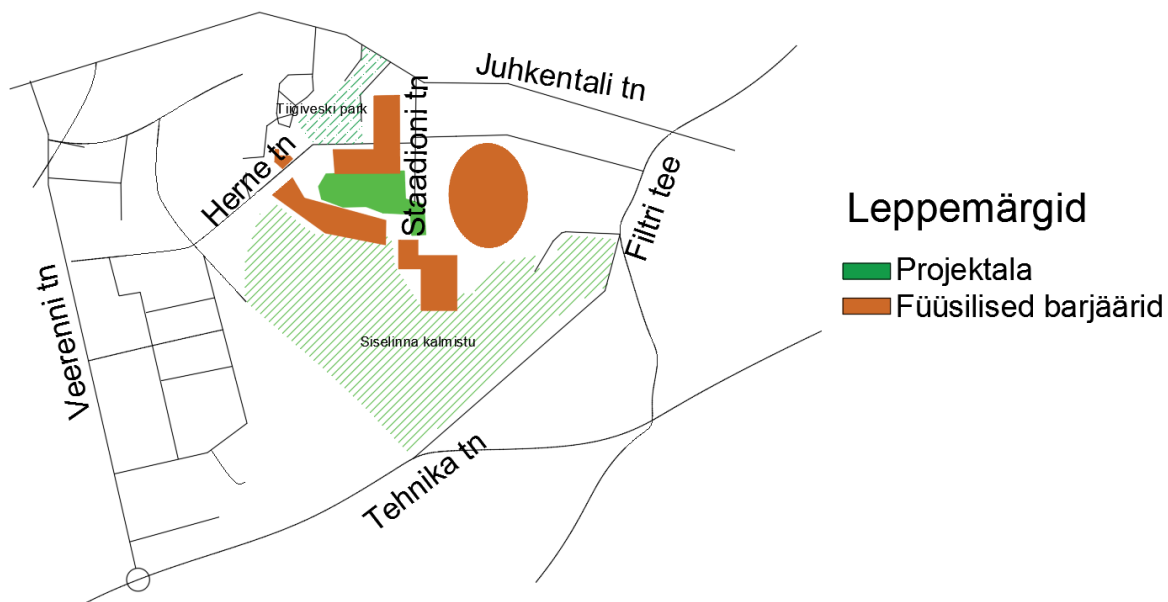
Analüüs põhineb erinevatel aastaegadel pargi külastamisel tekkinud visuaalsetest, kognitiivsetest ja emotsionaalsetest tähelepanekutest. K. Lynch meetod (70Lynch, 1960) analüüsib, kuidas inimesed kogevad ümbritsevat linnaruumi, mis on nende esmamulje ja suhe ümbrusesse, ning kuidas on see talletatud nende mälopildis ja mälestustes. Linnaruumi saab kogeda ainult läbi liikumise, kasutades viite tunnust määramiseks – rajad, piirid, piirkonnad, sõlmpunktid ja maamärgid.

Lynchi teooria järgi on rajad maastikku läbivad tänavad, kõnniteed ja teerajad. Kesklinna linnaosas asuval Poolamäe pargil puudub otsene ja selge ühendustee suurte magistraal- ja kõnniteedega. Parki pääseb linna ühistranspordiga kõige mugavamini Juhkentali tänavalt, kus Püssirohu peatusest tuleb suunduda mööda Püssirohu kõrvaltänavat Võistluse tänavale ja sealt Staadioni tänavale. Parki jõudmiseks on vaja läbida 460m. Lääne suunast pääseb parki Herne tänavalt, kus lähim bussipeatus asub Veerenni tänaval ja teekond bussipeatusest kuni parki on 640m. Keldrimäe piirkonna elanikkond kasutab parki jõudmiseks paneelmajade vahelisi kõrvalteid ja kõige mugavamalt pääseb Poolamäe parki läbi Tiigiveski pargi.

Poolamäe parki läbiv sirgteljeline tee on ühendus teeks Staadioni tänava ja Herne tänava vahel. Otsesed viited pargile Juhkentali tänavalt ega Herne tänavalt saabujaile puuduvad.

Piirid või ääred on füüsilised ja tajutavad barjäärid maastikus. Parki ümbritsevad neljast küljest maastikul tugevad piirid: põhjasuunas asub Kalevi spordihoone, lõunasuunas võrkaiaga piiratud Kalevi Tenniseklubi tenniseväljakud ja Härjapea jõe ürgorg. Ida suunast on piiriks Kalevi Staadioni ees olev hajumisväljak, mis täidab ka parkla funktsiooni. Lääne suunaliselt on Kalevi Tenniseklubi aiaga piiratud parkla ja Herne tänav. Füüsilise barjäärina mõjub lõuna suunas silmapiiril olev Siselinna kalmistu kõrge paekivimüür ja roheline

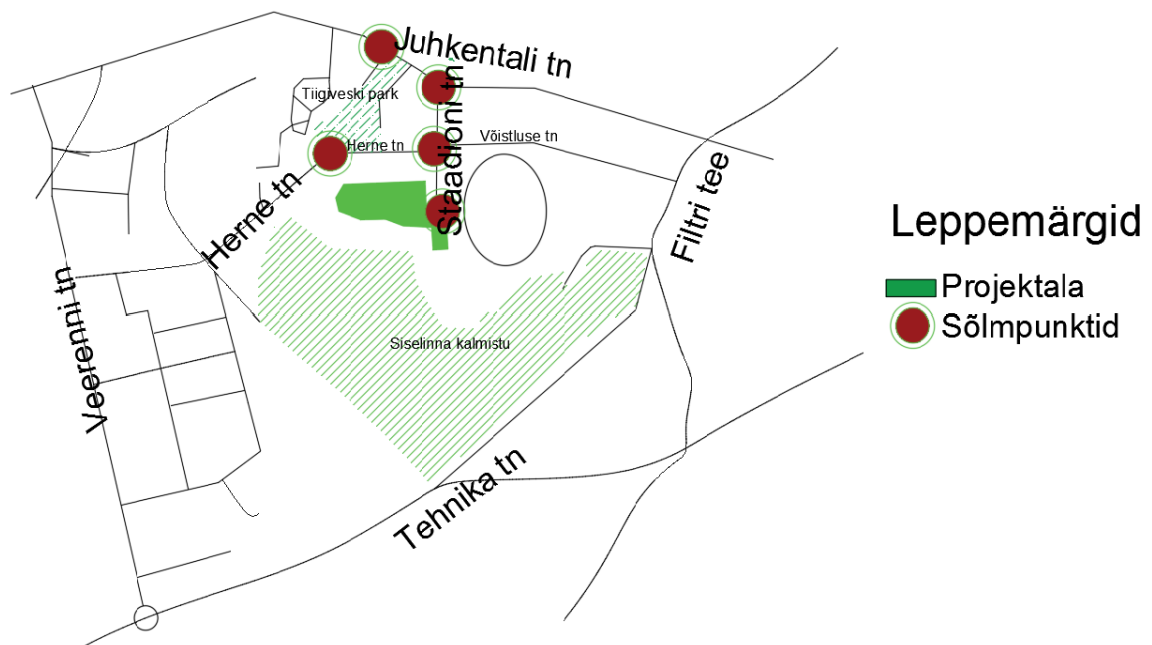
metsavöönd. Pargiala, mis jääb tugevalt tajutavate piiride vahele on kitsas ja suunab külastajat liikuma ida-lääne suunaliselt läbi pargi.

Joonis 5.16. K. Lynch'i maastikuarhitektuurne analüüs - piirid (autori skeem, allikas Maa-amet)

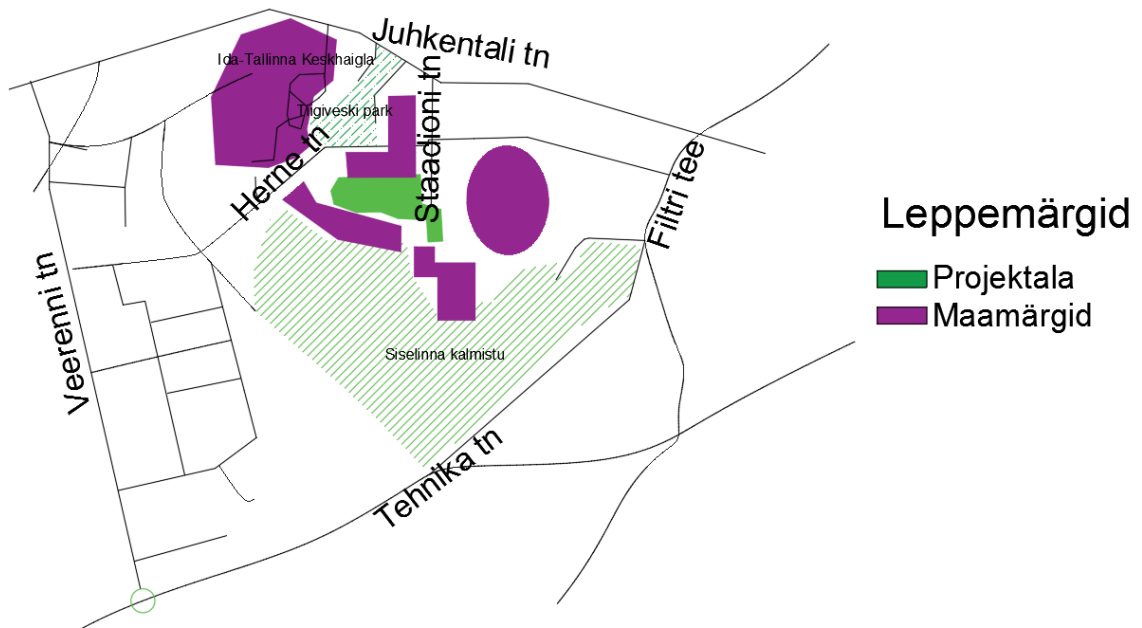
Piirkondadena toimivad suuremad maa-alad, millel on ühtne iseloom ja identiteet. Poolamäe pargi kontaktala piirneb spordi- ja kultuurihoonetega. Pargi lähi-piirkonna moodustab multifunktsionaalne ja rekreatiivset tegevust pakkuv Tiigiveski park, Keldrimäe paneelmajade piirkond, Veerenni asum, kaubanduskeskused, kesklinna Ida-Tallinna haiglakompleks ning Juhekentali asumi militaarehitised, koolid, lasteaiad, väikeettevõtted ja korterelamud.

Sõlmpunktid. Poolamäe pargile on ligipääs ainult ida ja lääne suunast. Sõlmpunktidena toimivad kõik ristmikud, mis viivad pargini. Peamise ristumiskohana toimib Herne tänava ja Staadioni tänava poolt parki ligipääs, kus peab otsustama liikumissuuna. Parki pääsemiseks on mugavaim viis liigelda jalgsi.

Joonis 5.17. K. Lynchi maastikuarhitektuurne analüüs - sõlmpunktid (autori skeem, allikas Maaamet)

Maamärgid on maastiku orientiirid, mis on nähtavad, identifitseeritavad ja aitavad ruumi struktureerida. Maamärgid on ka linnlastele orientiirid, mille järgi saab ennast linnaruumis positioneerida. Peamised maamärgid on erinevatest spordirajatistest koosnevad hoonetekompleksid–staadion, spordihall, polikliinik, haigla ja tenniseväljakud.

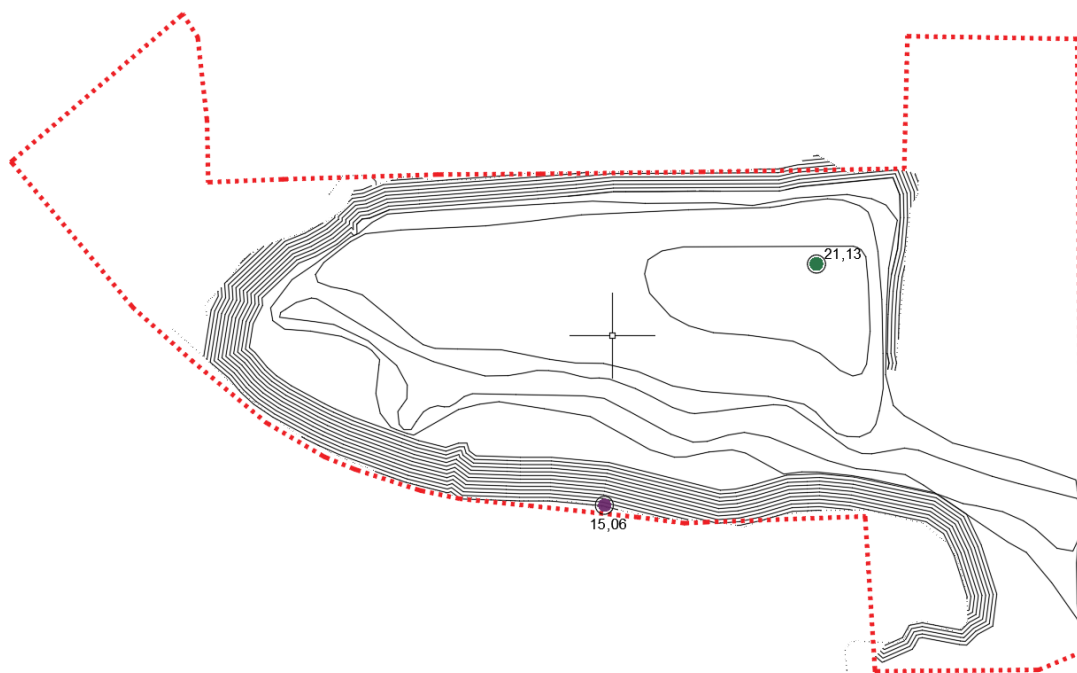
Joonis 5.18. K. Lynch'i maastikuarhitektuurne analüüs - maamärgid (autori skeem, allikas Maa-amet)

5.5 PROJEKTALA ANALÜÜS

5.5.1 Looduslikud tingimused

Projektala asub reljeefsel künkal, mis on Litoriiinamere kuhjeline tombolotüüpi kruusavall, mis on osaliselt kaetud tuiskliiva ja kultuurikihiga. (Perens, Raukas 2018) Vall on ida- ja lääne suunaline ja külgneb lõuna suunaliselt Härjapea jõe oruga.

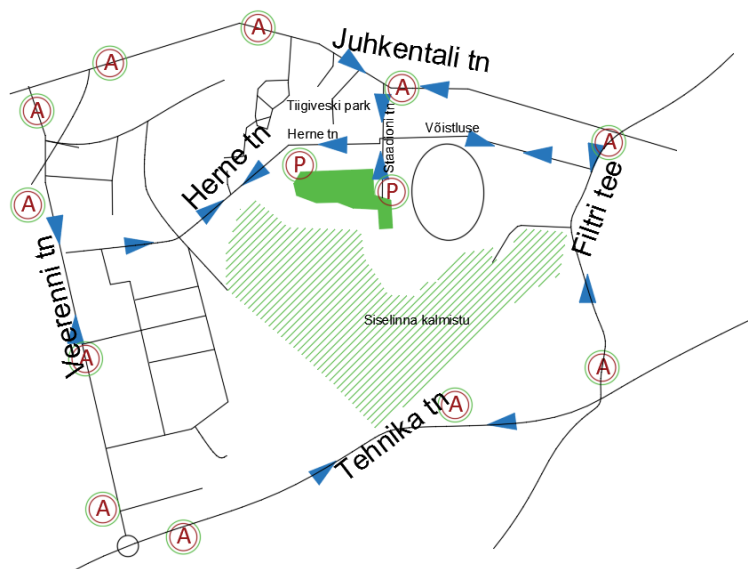
Park on avatud lõuna päikesele ning on kaitstud põhjatuulte eest. Pargis on kokku 11 erinevat liiki lehtpuud ja põõsast.

Joonis 5.19. Poolamäe pargi reljeefne künegas, kõrgeim punkt 21,13m ja madalaim 15,06m (autori skeem, allikas Maa-amet)

5.5.2 Ühenduste

Projekталast põhjasuunas on Juhkentali tänav, lõunasuunas Siselinna kalmistu ja tenniseväljakud. Herne tänav ristub Staadioni tänavaga, mis viib Juhkentali tänavale. Võistluse tänav ristub Staadioni tänava ja Filtri teega. Lõuna ja ida suunast puudub ligipääs pargile.

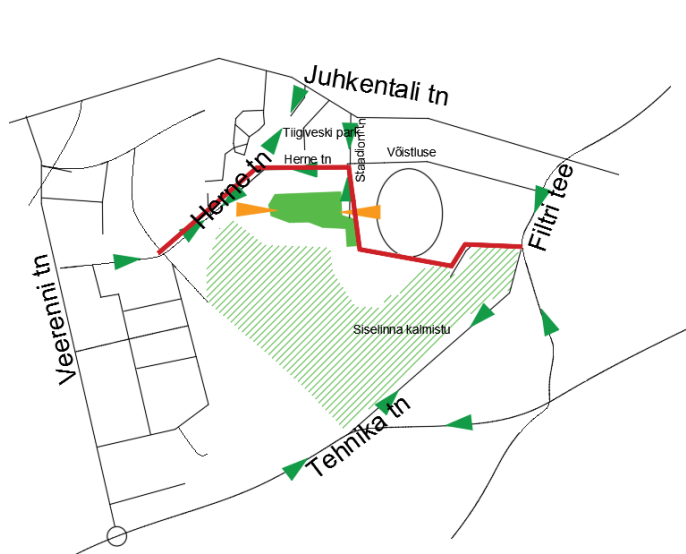
Leppemärgid

- ▶ Autoliikluse suund
- Ⓐ Ühistransport
- Ⓟ Parkla
- Projektala

Joonis 5.20. Ühistransport, parklad ja sõiduauto liikumissuund (autori skeem, allikas Maa-amet)

Projektiala asub sisekvartalis ja parki pääseb kõrvaltänavate kaudu. Herne tänava poolt on park varjatud spordihalli ja tennise väljakuid ümbritseva traataiaga.

Juhkentali tänava poolt pääseb parki Keldrimäe paneelmajade asumist läbi Tiigiveski pargi. Staadioni tänava poolt saabujale puudub jalakäijale märgistatud kõnnitee ning parki jõudmiseks peab läbima suure asfaltkattega parkimisala, kus peab jälgima liikuvaid sõidukeid. Staadioni tänava ja Juhkentali tänava ristmikul puudub jalakäijate ülekäigukoht, mis lihtsutaks parki saabumist Staadioni tänavalt.

Leppemärgid

- ▶ Kergliiklustee
- Projekt ala
- Potentsiaalne kergliiklustee
- ▶ Sissepääs parki

Joonis 5.21. Jalakäijate liikumissuunad, sissepääsud parki, potentsiaalne kergliiklustee (autori skeem, allikas Maa-amet)

Potentsiaalne kergliiklustee on Filtri, Toonela tänavalt kuni Staadioni tänavani.

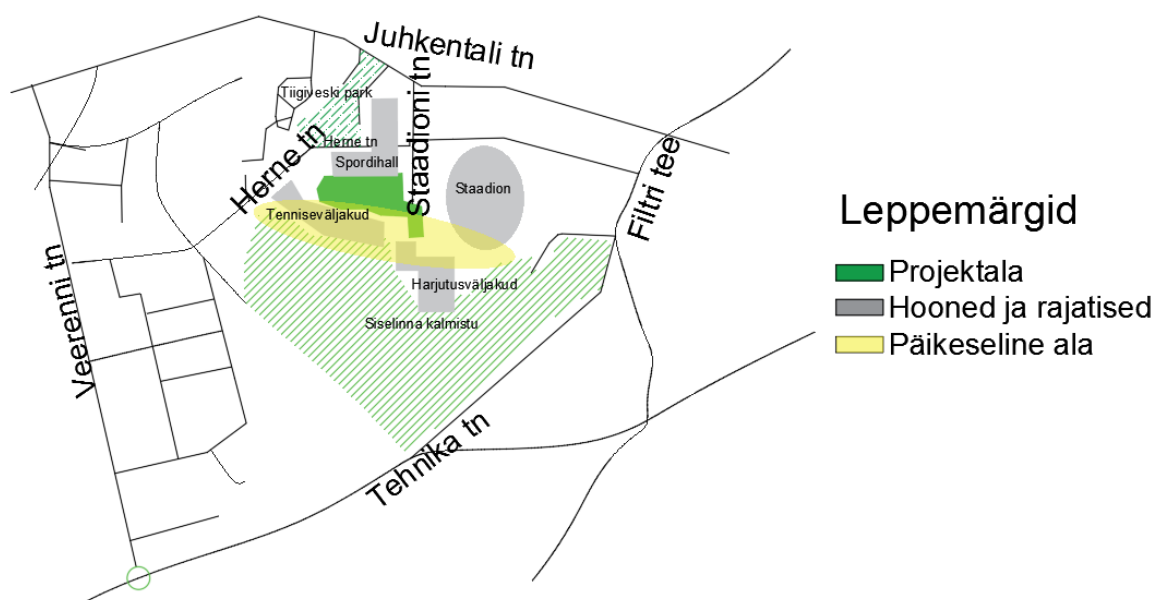
5.5.3 Ehitised ja väikevormid

Projektalal puuduvad hooned.

Peamised pargi inventarid on pingid, prügikastid ning puidust lava. Pargis on puitlava suviste ürituste korraldamiseks ning lõunaküljel vaatega tenniseplatsidele on küllastajate seas populaarsed pargipingid.

5.5.4 Mikrokliima

Projekteeritav ala on avatud lõuna-päikesele ja põhja suunast varjatud Kalevi spordihalli kõrge hoonega. Ida suunast on pargi servas puudeallee, mis eraldab pargi asfaltkattega parklast ja Kalevi keskstaadionist. Lääne suunast on piiriks Herne tn kõrghaljastus ja endise Härjapea jõeoru reljeef. Park on külmade põhjatuulte eest kaitstud ning pargi lõunakülg pakub pargis viibijatele päikesele avatud väliruumi.

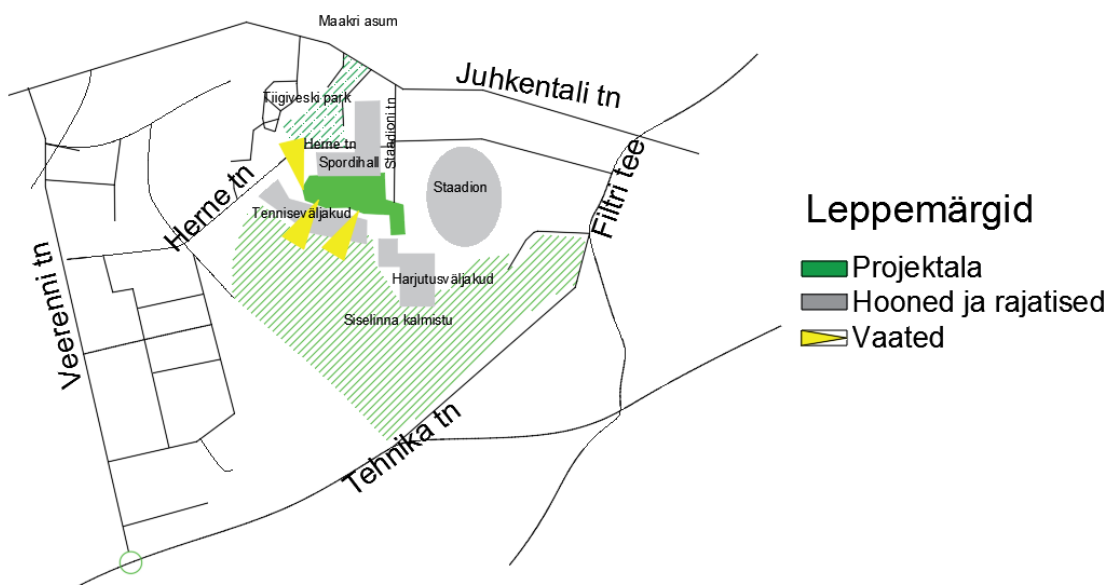

Joonis 5.22. Projektala mikrokliima (autori skeem, allikas Maa-amet)

5.5.5 Vaated

Projektala piirneb põhjast Tallinna Kalevi spordihalli hoonega, mis sulgeb täielikult vaated põhja suunaliselt. Pargi lõunasuunas avaneb vaade endisele Härjapea jõe orule, kus täna on tenniseväljakud. Teisel pool orgu asub Siselinna kalmistu, mis moodustab rohelise raami jõeorule. Idasuunas sulgeb vaate Kalevi Staadioni kompleks ja lääne suunas varjab vaate Herne tänava poolt saabujale, tenniseklubi parklat piirav traataed.

Olemasolevalt trepilt avaneb vaade Maakri asumis kõrghoonetele.

Joonis 5.23. Projektala vaated Siselinna kalmistu ja Maakri asumis suunas (autori skeem, allikas Maaamet)

5.5.6 Probleempunktid

Kontaktala ruumiline analüüs näitab, et asumis on peamised kortermajad koondunud Võistluse tn, Staadioni tn ja Herne tänava piirkonda. Kesklinna läbiv teedevõrgustik on ühendusteks teiste linnaosadega ja olemasolevad kõnniteed järgivad magistraalteede liikumist, läbides suuri sõlmpunkte, mis ei paku mugavat liiklemist linnaruumis. Puudub loogiline teede võrgustik asumite vahel, mis lihtsustab sisekvartalites liikumist, sest teed on olnud vajaduspõhised ning lõpevad tihti tupikteedena. Puudub mugavus ja sujuv liikumine jalgsi või jalgrattaga.

Tiigiveski pargiga piirnev Ida-Tallinna Keskhaigla juurest puudub ühendustee Poolamäe parki, mis rohelise vaikse kesklinna pargina pakuks haigla patsientidel või asutuse külastajatele eemaldumist vaikusesse.

5.5.7 Turvalisus

Pargi kasutajateks on peamiselt lähipiirkonna erinevas vanuses elanikud ja tervisesportlased. Tööpäevadel külastab parki vanem generatsioon, kes mäletab seda paika „pasatski pargina“. Pargi turvalisus on aastatega paranenud, paigaldatud on uued pingid ja prügikastid. Pargialal puudub tänavavalgustus, kuid talveperioodil valgustab parki puudele paigutatud kettvalgustid. Õhtusel ajal valgustab parki spordihalli akendest tulev valguskuma ja jalgpalli harjutusväljaku prožektorid, mis tekitavad tugeva valgusreostuse pargi lõunaküljele.

6 KONSEPTSIOON

Kontseptsiooni koostamisel on lähtusin piirkonna ajaloost, hetkeolukorrast ning lähitulevikust. Projektala oluliseks aspektiks on kollektiivmälus säilinud väärtused, mis omakorda toetab linna rohelist pargiala kui mälupaika. Eesmärk on läbi maastikuarhitektuurse lahenduse rõhutada pargi ajalugu ja luua rahulik ala erinevate meelte kasutamiseks, jalutamiseks ja sotsialiseerumiseks.

Kalmistuparkide igapäevaste tegevuste ja eri funktsioonide analüüsi tulemusel koostasid pargi erinevad ruumialad, liikumisteed ja rajad, mis toetavad ühelt poolt kontaktalade aktiivset poolt ja teiselt poolt pargi sakraalset narratiivi. Muutes liikumise inimsõbralikumaks tekivad pargis uued vaated, liikumissuunad ja kohtumispaidad. Projekteerides jalakäijatele mugavad liikumisteed loome tingimused pargi aastaringseks kasutamiseks.

Kontseptsioon lähtub väärtustest nagu sakraalsus, sotsiaalsus, kogukond, rekreatsioon, roheline liikumine- ja linnaruum, mäletamine, kultuur ja ajalugu.

7 LAHENDUS

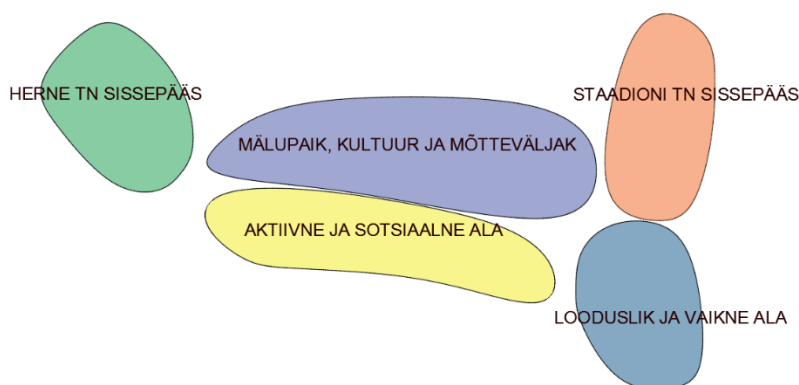
Lähtuvalt kontseptsioonist on projekteeritud parki kalmistu ajaloolisest teedevõrgust inspireeritud teed, mis loob korrastatud ja süsteemse pargiala, kui mälestuspark. Maamärkidena domineerivad rajatised ja piirid eraldavad pargi, mis loob eraldatuse, vaikse ja rahuliku keskkonna.

Arvestades pargi asukohaga on lahenduse eesmärgiks säilitada olemasolev rahulik pargiõhustik, kuid luua loogilised ligipääsuteed. Parki läbiv keskteljeline tee tähistab pargi ajaloolist kalmistu peateed, mis on täna ka peamiseks pargi teljeks. Pargi tsoneerimine haljastusega loob pargialale erinevad väliruumid, kus istutusaladega luuakse piirid ja ruumid, mis pakuvad võimalust mõtiskleda, puhata ja eralduda hetkeks linnamelust.

7.1 Tsoneerimine ja funktsioonid

Projekteeritav ala on jaotatud viieks tsooniks: mälestuspaik, sotsiaalne- ja rahulik ala ning Staadioni tänava ja Herne tänava sissepääsud parki.

Pargi eri tsoonide eesmärk on siduda kogu pargiala ühtseks tervikuks pakkudes maastikuarhitektuurset lahendust, kus ajaveetmise võimalused on planeeritud arvestades pargi ajalugu, kui ka kohalike harjumuspäraseid tegevusi ja igapäevaseid liikumistrajekteore.

Joonis 7.24. Projektala tsoneering (autori skeem)

Poolamäe pargi põhjapoolne varjuline pargiala on mälestuspark. Alal on ajavoog aeglustunud, looduse rahuliku ja isevoogava rütmiga endine kalmistuala on kui austus ajale ja igavikule. Pargi ajaloolisel keskteljelisel teel on endise kabeli asukohta markeeriv väikerajatis. Inglise kujulised paneelid moodustavad visuaalselt hoone ruumilised piirid. Väljakul on kiviplaadid kuhu saab asetada küünlad mälestades lahkunuid.

Sotsiaalne ala on pargi loodusliku reljeefi ja ilmakaarest lähtudes pargi lõunapoolne külg, mis on päikeseline ja tuulevaikne. Sobib puhkamiseks, sotsialiseerumiseks, päikesepaiste nautimiseks ja treeningute jälgimiseks. Peamine vaatekoridor on rohelisele Siselinna kalmistu metsapiirile ja jõeorus asuvatele tenniseväljakutele. Pargi lõunaküljel kulgev vabakujuline pargitee on jalgsi liikuvatele külastajatele. Teed ääristavad pargi rooside istutusladad, mis suvisel vegetatsiooniperioodil pakuvad pargi külastajale emotsionaalset kui ka esteetilist vaatepilti. Pargiteelt viib reljeefse ürgoru kohale vaateplatvorm, mis suunab jalutaja pilgu jõe reljeefsele orule, kalmistu metsapiirile ja tenniseväljakutele.

Looduslik ala on rahulik ala, kus niidu lillesegu mitmeaastased taimed pakuvad vegetatsiooniperioodil õiteilu, ala niidetakse üks kord aastas. Nordic Botanical OÜ pakutavas seemnesegus on harilik raudrohi, metsülane, kollane karikakar, harilik koldrohi, põldpuju, kerakellukas, harilik köömen, arujumikas, harilik sigur, harilik mägimünt, harilik ussikeel, angerpist, liht-naistepuna, harilik nõiahammas, tõrvalill, harilik pune, süstlehine teeleht, keskmine teeleht, hõbemaran, longus põisrohi, harilik kuldvits, kassiristik, kuldristik, aasristik, valge ristik, laialehine mailane. Pargi kagu suunal on looduslikku reljeefi paigutatud betoonplokid. Betoonplokist astmed ja puudesalu narratiiv on unustatud kalmistute rohtunud ja looduse poolt hõivatud rajad. Kiviastmed sümboliseerivad hauakive, mis on pikali lükatud ja ammusest aegadest sinna unustatud. Orus on säilitatud olemasolev looduslik keskkond, kus saab plokkidel istudes mõtiskleda ja vaadelda looduse ringkäiku.

Staadioni tänava parkla kujundusidee lähtub vajadusest vähendada alal sõidukite parkimist, kuid ala funktsioon hajumisväljakuna on säilitatud. Ala on murukiviga, kasutades erinevaid mustreid ja tekstuure, et rahustada liikumiskiirust. Olemasoleva tammeallee puude ümber on planeeritud ringikujulised pingid, mis loob juurde kohtumispaiku ja istumiskohti. Lisaks saab väljakul korraldada kesklinna lähiasumite organiseeritud hooajalisi üritusi nagu laadad, täikad ja väikesed kontserdid. Peamine eesmärk on anda parklale lisafunktsioone sidudes ala nii pargi kui ka staadioniga. Parkimiskohad sõidukitele on Staadioni tänaval.

Filtri-Toonela tee poolt parki saabuvad jalgratturid ja rulluisutajad suunatakse Staadioni tänava kaudu Herne tänavale ja vastupidi.

Herne tänava poolne sissepääs avab jalutajale vaate pargile, purskkaevule, reljeefis olevatele kiviplakkidele ja trepile. Parkla on murukivikattega ja parklast viib tänavakivist kõnnitee treppini. Purskkaevu kaheksa madalat veejuga on narratiiv Härjapea jõest. Herne tänava sissepääs loob sidususe olemasoleva teedevõrgustikuga, parandab parki sisenemist nii Herne tänaval, Tiigiveski pargist, kui ka Ida-Tallinna haiglakompleksist saabujatele.

7.2 Teed ja väljakud

Väljak, keskteljeline- ja vabakujuline pargitee on rajatud olemasolevale pinnasele - liivaalus 200mm, killustik fraktsiooniga 8\32 - 200mm ja peale graniitkivi sõelmed fraktsiooniga 0/4-80mm. Tee servas on täringukivi 100mmx100mmx100mm. Keskteljeliseteega risti olevad kõnniteed ja vabakujuline pargitee on ääristatud 5mm paksuse ja 200mm laiuse lehtmetailiga, mis on ühendatud keevituse teel.

Väljakule on asetatud kuusteist kiviplaati 1200x1200mm kuhu saab asetada mälestamiseks künla.

Staadioni tänava hajumisväljak on valgustatud maapinda süvistatud Bega 1000x55mm LED ribavalgustitega.

Pakutud lahenduses jääb alles isetekkeline pinnaste pargi põhjaküljel.

7.3 Perspektiivsed uued teed

Poolamäe pargi alale ei ole planeeritud jalgrattateed. Filtri ja Toonela tee poolt saabuvad jalgratturid ja rulluisutajad suunatakse läbi Staadioni tänava parkla ning sealt Herne tänavale. Asfaltkattega tee on vastava märgistusega ja seal kehtib kiiruspiirang. Staadioni tänava parkimisplatsi ala on vähendatud autode parkimiskohti.

7.4 Trepid

Projektlahendus näeb ette pargi lääneküljel 1950. aastatel rajatud trepi säilitamist ja restaureerimist. Trepil ülemisel vaateplatvorm seistes avaneb vaade Tiigiveski pargile, kuid

sügis-talvisel perioodil paistavad puude võrade vahelt valgustatud Maakri kõrghooned. Suvisel hooaja avaneb vaade Tiigiveski pargile.

Herne tänava trepi kõrvale reljeefi on projekteeritud eritellimusel 6m pikkused betoonplokkid (400x400x6000), mis on osaliselt süvendatud reljeefsesse pinnasesse.

Pargi kagupoelses pargiosas, endise Härjapea jõeoru kaldareljeefi on planeeritud kiviplokkidest (400x400x6000) amfiteater. Ala toimib Filtri tee ja Toonela tee poolt parki saabujatele puhveralana, mis sobib peatumiseks, puhkamiseks, looduse nautimiseks, suuna muutmiseks või otsustamiseks, kas pargiala läbida jalgsi või suunduda läbi mööda kergliiklusteed Herne tänavale.

7.5 Vaateplatvorm

Pargi lõunaküljel Härjapea jõe ürgoru kohale on projekteeritud 14m pikk ja 3m lai vaateplatvorm, mis suunab astuja pilgu reljeefsele maastikule ehk kunagisele jõe voolusängile. Vaateplatvormi narratiiv on katkenud tee, mis ei vii kuhugi. Peamine vaade avaneb tenniseväljakutele ja Siselinna kalmistule.

7.6 Arhitektuursed väikevormid

Pargi väikevormide kujundus loob seoseid asumi tööstusliku perioodiga, kui ka ajalooliselt multikultuurse kalmistu piirkonnaga.

Kesktelejel olevale platsile on projekteeritud klaasist, puidust ja metallist konstruktsioon ajaloolise rooma-katoliku kabeli asukoha tähistamiseks. Kerge ja õhuline rajatis mõjub kaasaegselt nii installatsiooni või kunstiteosena. Jalutajal on võimalus teha valik, kas läbida sakraalselt mõjuv ala või mitte. Ehitis toetab vaimsust ja kultuuri ning seal on sobilik korraldada helivõimenduseeta kammerlikke musitseerimisi. Paik on valgustatud pehme valgusega, et hämaral ajal soojalt helendav pühalikku vormi järgiv ehitis mõjub kutsuvalt ja suunab parki siseneja turvaliselt läbi pargi.

Purskkaev on vee motiiv ja on Herne tänava poolt saabujale pilkupüüdev ning suunamuutmise motiiviks. Vee element on oluline väliinventar pargis. Purskkaevu kaheksa veejuga tähistavad ajalooliselt Härjapea jõel töötanud veskeid. Vesi äratav ellu Härjapea jõe, jutustab lugu ja loob vaatemängu.

7.7 Haljastus

Pargi liigendamiseks on projekteeritud neli meetrit laiad vänd-jugapuu, läikiv tuhkpuid ja mahesõstra hekid. Kalmistule loob roheline piiri läikiv tuhkpuid hekk. Lõunapoolseim hekk on kuldsõstra istikutest, mis on kiirekasvulised, vähenõudlikud ja ilusa kollase lehestikuga. Ajalooliselt on kalmistud olnud alati piiratud aia või müüri ja hekkide massiivid loovad pargi küllastajale nii suletud kui ka avatud ruume. Laiad hekid tekitavad visuaalse kui ka füüsilise tõkke ning suunavad pargi küllastajad liikuma mööda teed. Katkendlikud igihaljad vänd-jugapuid hekid markeerivad kujundlikult ajaloolisi hauaplatse.

Hekid on rajatud olemasolevale pinnasele kõrgpeenardena, istutusvahe 300mm ning 14 istikut rivis. Istutusala on kaetud lehtpuu hakkega.

Alustaimestik on planeeritud 400x400mm ruudukujuliste platsidena, kus kõik liigid on istutatud segamini. Istutusala on ääristatud 5mm paksuse ja 200mm laiuse lehtmestalliga, mis on ühendatud keevituse teel ja maasse kinnitatud vaiadega. Taimmaterjalina istutusala jaoks on planeeritud lõokannus, metspipar, harilik brunnera, Alpi epimeediumi, lumi-piipheina, sinilatu, viljatu kurereha, kopsurohi ja salunurmikas. Taimede mass loob tihedad istutusala, mis on rohtunud ja unustatud kalmistute võrdluskujuks. Alustaimestik loob rütmilise roheline pinnakatte varjuliste puude alla.

Lõunapoolseid vabakujulisi kergliiklusteid ääristavad pargi rooside Morden Centennial, William Baffin, Pink Grootendrost ja Rotes Phaenomen istutusala.

7.8 Valgustus

Poolamäe pargi väljaku kabelele markeeriva rajatise valgustus on projekteeritud Bega LED tüüpi 3000K maasse süvistatud valgustitega, mis loob hubase ja sooja valguse. Valgustus ei tekitata valgusreostust ja loob turvalise pidepunkti pargis liikujale.

Staadioni tänava hajumisväljaku valgustus ja betoonplokkide valgustus on lahendatud Bega LED tüüpi maasse süvistatavate 1000x55mm valgustitega.

Herne tänava kõnnitee, parkla ja puskkaevu ümbruses on Bega LED tüüpi pollarid, 3000K.

Sügisel ja talvel mõjutavad Poolamäe parki ümbritsevate rajatiste ja hoonete valgustus hubaselt. Kalevi staadioni jalgpalli harjutusväljakuid valgustavad neli kõrget projektorit,

mille valgusreostus mõjutab parki lõunaküljest ja Kalevi sordihalli akendest kumav siseruumide valgus põhjaküljest.

8 KOKKUVÕTE

Antud töös käsitlesin kesklinnas asuva endise Poolamäe kalmistu ajaloolist kujunemist kuni tänapäevani. Piirkonna tegevused ja alade kasutused on tugevalt sidususes lähiasumite ajalooga. Täna on park ümbritsetud mastaapsete kultuuri- ja spordirajatistega, mis annab alale kindlad igapäevased funktsioonid.

Lahendus valmis lähteülesandes koostatud eesmärkidele, piirkonna analüüsi ja probleemide lahendamiseks. Pargi ajalugu ja selle kultuuripärand on väärtus, mida peab hoidma ja säilitama. Lahenduses projekteeritud pargi teedevõrgustik lähtub ajaloolisest geomeetrisest teedemustrist ning ala liigendavad massiivsed heki istutusosalad, mis loovad pargile rohelised piirid.

Pargi lõuna küljel järgib reljeefi vabakujuline pargitee, mis on ääristatud põõsaste istutusosaladega ja pinkidega. Ürgoru pinnavorme saab vaadelda vaateplatvormilt ja reljeefi paigutatud betoonplokid on mälestus kunagisest kalmistust.

Pargi päikeselised alad on jäetud looduslikuks lilleniiduks ja varju taluvatest liikidest on projekteeritud metsaalustaimestiku rohelised mättad, mis sümboliseerivad endisel kalmistul asunud kalmukohti.

Herne tänavalt on avatud vaated parki viivale trepile ja projekteeritud vee-element loob pargile olulise alguspunkti parki saabujale.

Mälestuspargi lahenduse ülesanne on säilitada ajalooline narratiiv ning väärtustada tänast väikest kohalikule kogukonnale olulist parki. Park ei sobilik massüritusteks, helivõimendiga kontsertiteks ja laatadeks, kuid on suur väärtus neile, kes on pargi igapäevased kasutajad. Seepärast ei ole lahenduses projekteeritud parki läbima asfaltkattega kergliiklusteed vaid peamiseks teeks on sõelmekattega teed, mis toetab pargi igapäevast vaikset elurütmi.

Analüüsi tulemusel valmis projekt, mis lähtub mõttest, et pargi ajalugu tuleb väärtustada läbi maastikuarhitektuursete lahenduste. Säilitades pargi vaikselt voogav rütm ja väljakujunenud liikumistrajektorid, mis pakub nii emotsionaalset, kognitiivset kui ka esteetilist kogemust.

9 Summary

In the following diploma thesis I focused on how the once cemetery, currently the Poolamäe park, situated in the city center, came to be. The buildings and dwellings of the past have had a strong impact on how and for what purpose the region has been used for. In present day the area fulfills the role as a center for sporting and cultural events, since the park is surrounded by large-scale buildings dedicated to those activities.

The final solution was created by solving the problems and goals set in the terms of reference as well as by analysing the region as a whole. The park's history and cultural heritage are a merit that need to be protected and preserved. For this reason the network of pathways in the final solution are based on the historical geometrical road network. Large green hedges divide the area, creating green borders.

The southern side of the park includes a freeform pathway decorated with benches and bordered with bushes. Visitors can also view the remaining hints of a primeval valley from an observation desk. The slope itself is decorated with blocks of concrete that symbolise the now destroyed cemetery.

The areas of the park that get the most natural sunlight have been left untouched, creating natural meadows of wildflowers. To symbolise the graves of the past green turfs that do well in shade will be planted beneath the canopy of the trees.

The stairs leading up to the park are visible from the Herne street, with the water feature - a flowerbed in the shape of a river - acting as an important startpoint to the visitors of the park.

The main goal of the final solution is to preserve the historical narrative of the park, which is a small yet important park for the local community. Even though the park is not suitable for large-scale events, loud concerts or fairs it holds great value to the people who visit the park daily. As such the final solution does not include asphalt roads, since smaller simpler roads are all that is needed to cover the needs of the quiet daily life of the park.

The final design is based on the analysis of history and the region. The main purpose of the design is to help people appreciate the history of the park via landscape architecture solutions, by preserving the quiet daily rhythm and the current pathways, which offer both an emotional, cognitive as well as an esthetically pleasing experience.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Abel, M. Linna parkide helimaastikuline kujundamine meeldivaks keskkonnaks, Magistritöö, Eesti Maaülikool (2019) [WWW] <https://dspace.emu.ee/xmlui/handle/10492/4236?show=full> (23.03.2021)
- Abiline, T Katoliku koguduse ajaloost [WWW] <https://www.docdroid.net/dOvGBIE/tallinna-katoliku-koguduse-ajaloost-converted.pdf#page=58> (15.02.2019)
- Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi käsikiri (2003) [WWW] https://issuu.com/agraarteadus/docs/2003_teadus_arenguloos/4
- Chiesura, A. The role of urban parks for the sustainable city (2004). [WWW] <http://isfahan.ir/Dorsapax/userfiles/file/urbanlatin.pdf> (21.03.2021)
- Quinton, Duinker, Steenberg, Charles. The living among the dead: Cemeteries as urban forests, now and in the future (2020) [WWW] <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1618866719302419> (21.03.2021)
- Eesti Filmi andmebaas, Ringvaade „Nõukogude Eesti“ nr 29, oktoober 1948, 2/3 [WWW] <https://www.efis.ee/et/filmiidid/film/id/13862> (12.03.2019)
- Eesti Spordiselts Kalev kodulehekülg, Kalevi keskstaadion [WWW] <http://www.eestikalev.ee/meist/kalevi-keskstaadion/> (17.03.2019)
- Eesti Kunstiakadeemia ja autorid. (2019) Eesti linnaehituse ajalugu keskajast tsaariaja lõpuni. (2019)
- Garbonero, M. G. Green Reform, Landscape Gardening and War Cemeteries. The Case of Leberecht Migge and Harry Maasz (2017) [WWW] [http://oa.upm.es/53326/1/INVE MEM 2017 285094.pdf](http://oa.upm.es/53326/1/INVE_MEM_2017_285094.pdf) (04.03.2020)
- Gehl, J. (2015). Linnad inimestele. Tallinna Raamatutrükikoda lk 98
- Gustavson, H. (1969). Medistsiinist vanas Tallinnas kuni 1816
- Grabalov, P. Public life among the dead: Jogging in Malmö cemeteries (2018) [WWW] <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1618866717304077> (04.03.2021)
- Nordh, H., Evensen, K. H., Skår, M. A peaceful place in the city—A qualitative study of restorative components of the cemetery (2017) [WWW] <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204617301408> (04.03.2021)

- Nordh, H., Evensen, K. H., Skår, M. Everyday use of urban cemeteries: A Norwegian case study (2017) [WWW] [https://www-sciencedirect-com.ezproxy.tlu.ee/science/article/pii/S0169204616302092\(04.03.2020\)](https://www-sciencedirect-com.ezproxy.tlu.ee/science/article/pii/S0169204616302092(04.03.2020))
- Kivi. A. (1969), *Tallinna tänavad*, Valgus 1972
- Kultuurimälestiste register, Vana-Kaarli kalmistu väravaehitis-kabel (mälestis nr 8231), (2021) [WWW] <https://register.muinas.ee/public.php?menuID=monument&action=view&id=8231>
- Lige, C-D, Orro, O. (2007). Igaviku paigad kaasaegses linnaruumis, Tallinna hüljatud kalmistud. Väljaandja Muinsuskaitseamet, Tallinna Kultuuriväärtuste amet, EKA Muinsuskaitse ja restaureerimise osakond
- Museovirasto, Hautausmaiden inventointiopas. (2015) [WWW] <https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/hautausmaiden-inventointiopas.pdf> (03.04.2021)
- Kalm, M. Eesti 20. saj arhitektuur. (2001) Kirjastus Tallinn Sild, lk 99-100
- Karetie, R., Tarma, H. Portti hiljaisuuteen, Joensuun luterilainen hautausmaa (2016)
- Eesti Kunstiakadeemia ja autorid, Eesti linnaehituse ajalugu keskajast tsaariaja lõpuni. (2019) Kirjastus Tallinna Raamatutrükikoda
- Kõivpuu, M. Maastikule kleepuv 2016 https://www.utkk.ee/wp-content/uploads/2016/05/maastikulekleepuv_tekst_teesid.pdf (25.04.2021)
- Kõivpuu, M. Kas kodumaa muld on nüüd kadunud väärtus (2014) [WWW] [http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/kas-kodumaa-muld-on-nuud-kadunud-vaartus/\(12.03.2021\)](http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/kas-kodumaa-muld-on-nuud-kadunud-vaartus/(12.03.2021))
- Laane, K. Tallinna kalmistud. (2002) Kirjastus Maalehe raamat, lk 35, lk 75-84
- Lynch, K. The Image of the City. (1990) Kirjastus Massachusetts Institute of Technology, lk 48-83
- Muinsuskaitse ameti kodulehekülge www.muinas.ee (märts 2019) [WWW] <https://register.muinas.ee/public.php?menuID=monument&action=view&id=8738> 13.03.2021
- Nerman, R. Jalutaja teejuht Põhja Tallinn, Solnessi Arhitektuurikirjastus 2006, lk 39
- Perens, R., Raukas, A. Sademevee immutamisest pinnasesse Tallinna linna haldusterritooriumil TTÜ 06.11.2018, lk 31 [WWW] <https://uuringud.tallinn.ee/uuring/vaata/2018/Sademevee-immutamisest-pinnasesse-Tallinna-haldusterritooriumil> (13.03.2021)
- Pullat, R. Tallinna ajalugu 1860-ndate aastateni. (1976) Kirjastus Eesti Raamat, lk 102, lk 44
- Pullat, R. Eesti linnad ja inimesed. (1972) Kirjastus lk 18-25

- Postimees ajakiri, Juhkentali linnaosa sai nime suurkaupmehe suvemõisa järgi (2007) [WWW]
<https://www.postimees.ee/1734105/juhkentali-linnaosa-sai-nime-suurkaupmehe-suvemoisa-jargi> (15.03.2021)
- Riisalo, S. Mees, kes andis linnale kopsud. Magistritöö (2014). [WWW]
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=riisalo+mees+kes+andis+linnale> (12.03.2021)
- Salo, V., Sild, O. Lühike Eesti kirikulugu. (1995) Kirjastus Tartu, lk 15
- Saard, R. Ristitud eestlane. (2018) Kirjastus Argo (lk 70, 76-80, 322-323)
- Sirge, K. Magistritöö Eesti mõisakalmistud (2013). [WWW]
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/33529/MA_Ketlin_Sirge2013.pdf (14.02.2021)
- Swnsen, G. Between romantic historic landscapes, rational management models and obliterations – urban cemeteries as green memory sites [WWW] 2018
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1618866718300232> (04.03.2021)
- Tabun, L. Magistritöö Roomakatoliku kirik Eestis 1970.-1990. aastatel [WWW]
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/47879/MA_Tabun2015 (04.03.2021)
- Tallinn, T., Tenno, A. (2007) Tallinna pargid, kirjastus Tallinna Linnavalitsus.
- Tallinna linna veeb, Keskkonnastrateegia kuni 2035. [WWW]
<https://www.tallinn.ee/est/keskkond/keskkonnastrateegia> (27.04.2021)
- Tallinna linna veeb, Kalevi staadioni rekonstrueerimiseks moodustatakse korralduskomisjon [WWW] <https://www.tallinn.ee/est/Uudis-Kalevi-staadioni-rekonstrueerimiseks-moodustatakse-korralduskomisjon> (17.05.2021)
- Terviseamet, Mürakaart [WWW]
https://www.terviseamet.ee/sites/default/files/content-editor/vanaveeb/Keskkonnatervis/fuusikalised_tegurid/mura/2017/Tallinn/Kaart_1.1.1_autoliiklus_Lden_291216.pdf (16.03.2021)
- Thornbush, S. E., Thornbush, M. (2020) Changing Landscapes in Urban British Churchyards [WWW]
<https://books.google.ee/books?id=pvfkDwAAQBAJ&pg=PA130&lpg=PA130&dq=landscape+cemetery+curl+1983&source=bl&ots=6WGBqIWW5p&sig=ACfU3U0-rpbqXqPmgtImWekdSqqMywZNBw&hl=et&sa=X&ved=2ahUKEwjI5ISu-tDwAhUOmIsKHT-RDIkQ6AEwEnoECBQQAaw#v=onepage&q=landscape%20cemetery%20curl%201983&f=false>
- Torp-Kõivpuu, M. Ajakiri Kultuur ja elu. 2005
http://kultuur.elu.ee/ke481_mundrineedus.htm lk 14 (04.02.2021)

- Tuhkanen, H., Kuldna, P., Uustal, M. Linna ökosüsteemiteenused Tallinna näitel, (2018) [WWW] <https://citynature.eu/wp-content/uploads/Okosysteemiteenuste-uuring-Tallinnas.pdf> (23.03.2021)
- Tuul, K. Linnahaljastus: avalike alade kujundamise ja ehitamise käsiraamat. (2009). Kirjastus AS Atlex, lk 12
- Tammet, T. Eesti pargi- ja aiaarhitektuur 1920.-1930. aastatel (2003). Kirjastus Eesti kunstiakateemia toimetised, lk 86
- Paulus, K. 100 ehitist-sada aastat. Eesti lugu ehitistes. 2018-2017. (2018) Kirjastus In Nomine
- Välja, L. 100 ehitist-sada aastat. Eesti lugu ehitistes. 2018-2017. (2018) Kirjastus In Nomine
- Valk, H. Kirikaid ja külakalmistud. (2009) Horisont nr 7, lk 29
- Äripäev ajakiri, Tallinna tuleb uus hotell <https://www.aripaev.ee/uudised/2017/12/05/tallinna-kerkib-uus-hotell> 14.03.2021
- Ärileht, Delfi. Olümpia vasta uus arendus <https://arileht.delfi.ee/news/uudised/olumpia-hotelli-vastaskrundile-tuleb-30-korruseline-hoone?id=74995121> (24.04.2021)
- Ümar, A. Muinsuskaitse aastaraamat, Kalamaja kalmistupark. (2009), lk 23

10 LISAD

Lisa 1. Olemasoleva olukorra fotod

Olemasoleva olukorra fotod on autori fotod.

Joonis 25. Vaade projekteeritava ala põhja poolses reljeefile lääne-ida suunaliselt.

Joonis 26. Vaade projekteeritava ala lõuna poolsele reljeefile lääne-ida suunaliselt.

Joonis 27. Vaade lääne suunaliselt projekteeritavalt alalt Herne tänavale.

Joonis 28. Vaade lääne poolse projekteeritava ala trepile.

Joonis 29. Vaade projekteeritava ala lääne poolsele pargiala reljeefile lõuna-põhja suunaliselt.

Joonis 30. Vaade projekteeritava ala lääne poolsele reljeefile lääne-ida suunaliselt.

Joonis 31. Vaade projekteeritava ala ajaloolisele keskteljelisele pargi teele lääne-ida suunaliselt.

Lisa 2. Puittaimede dendroloogiline hinnang

Sissejuhatus

Puittaimede inventeerimise eesmärk on välja selgitada puittaimede haljastuslik väärtus, liigiline koosseis ja esile tõsta väärtuslikud üksikud puud või puude grupid. Poolamäe pargi dendroloogiline haljastuslik hinnang teostati 2019. aasta märtsi ja 2020. aasta aprilli kuus enne puude lehtimist 1,9 ha suurusel pargialal. Puude ja põõsaste hindamise aluseks võeti Tallinna Linnavalituse 03.05.2006 määrus nr 34 „Puittaimestiku ja haljastuse inventariseerimise kord“.

Võra läbimõõdu saamiseks kasutati kaugusmõõtjat, tüvede mõõtmisel kasutati mõõdulinti. Tüve rinnadiameetri mõõtühik on cm ja mõõdeti 1,3 m kõrguselt maapinnast, puittaimede suurim võra läbimõõt on märgitud meetrites ja haljastuslik väärtus antud kohapeal.

Uuritava ala puittaimestik koosneb lehtpuudest ja erinevatest põõsagruppidest, lisaks juurevõsust tekkinud puudesalust pargi ida- ja lõuna servas. Pargis identifitseeriti kokku 11 liiki üksikpuuliiki. Väärtuslikeks puudeks on kolm suurt *populus alba* isendit, mis on dekoratiivsed, laia võraga ja vigastuste. Pargi servades ja lagendikel kasvavad h. vahtrad, h. saared, hobukastanid ja pärna liigid on heade valgustingimuste korral ilusa kompaktsed võraga. Põhjapoolses pargi servas on puude võrad liitunud ja puud on surutud seisus, ühepoolse võraga. Pargis kasvavad sirelite ja läätspuu põõsaste grupid on tugevalt puitunud tüvedega ja ei ole täna enam dekoratiivsed.

Metoodika

Dendroloogiline inventuuri käigus koostati numereeritud nimekiri kuhu kanti hinnatud üksikpuude ja põõsaste asukohad ning geodeetilisele alusplaanile võra suurim läbimõõdu kontuurid. Igale inventeeritud objektile anti järjekorra number, liigi nimetus lühendatult, liigi eesti ja ladinakeelne keelne nimetus, hindamisobjekti kirjeldus, tüve diameeter, haljastuslik väärtusklass ja märkused objekti seisukorra kohta.

Välitööde põhjal valmis puittaimestiku dendroloogiline plaan ning plaanile märgiti puude ja põõsagruppide võra suurim läbimõõt arvestades ilmakaartega.

Pargi lõunaküljel endises jõeorus puude isetekkelist järelkasvuks ei loetud vaid märgiti ühtse rohealana. Juba hävinud või likvideeritud puude sümbolid alusplaanil kriipsutati läbi sinise ristiga.

Puittaimestiku haljastuslikku väärtust hinnati 5-astmelisel skaalal, mis kanti vastavate värvidega dendroloogilisele plaanile. Määruse kohaselt jaotatakse puud väärtushinnangute järgi järgnevalt (väljavõtte määrusest):

1) Eriti väärtuslik puu (I väärtusklass) - dekoratiivsete ja/või pikaealiste ning haigustele ja kahjuritele vastupidavate puuliikide eriti suured ja elujõulised eksemplarid. Puud, mis on dendroloogilised haruldused või mis omavad ajaloolist või kultuuriloolist väärtust. Samuti looduskaitse all olevad puud. Kindlasti säilitada.

2) Väärtuslik puu (II väärtusklass) - dekoratiivne, pikaealine ning mehhaanilistest vigastustest, haigustest või kahjuritest kahjustamata (või väikese kahjustusega) puu. Dekoratiivsete, haigus- ning kahjurikindlate ja pikaealiste puuliikide noored elujõulised eksemplarid. Haljastusplaani (istutuskeemi) järgi istutatud puu. Omab olulist maastikulist ja ökoloogilist tähtsust. Säilitada.

3) Oluline puu (III väärtusklass) - dekoratiivne või pikaealine ning väheste mehhaanilistest vigastustest, haiguste- või kahjurite tunnustega, kuid veel elujõuline (juurdekasvu omav) puu. Puu, mis on osa ökoloogiliselt efektiivsest haljastusega kohast Võimalusel säilitada.

4) Väheväärtuslik puu (IV väärtusklass) - puu, mis kahjustab või tulevikus hakkab kahjustama liigiliselt või asukohalt ala väärtuslikumat puud. Puu, mis on oma eluea lõpul kas vanuse või kahjustuste tõttu. Puu, mis on allasurutud seisundis. Linnahaljastuse seisukohalt väheväärtuslik puu, mida võib säilitada kui biomassi, kuid mis on soovitatav likvideerida või asendada väärtuslikumate puuliikidega. Võib likvideerida.

5) Likvideeritav puu (V väärtusklass) - haige elujõuetu, ohtlik puu, ning millel on antud kohal väike ökoloogiline tähtsus. Puu, mis on kuivanud, tugevasti kahjustunud varju, linnatingimuste, põlemise, mehaaniliste vigastuste jms. tõttu. Puu, mis varjab ja kahjustab I ja II väärtusklassi puid või muud haljastust. Kuulub väljaraiumisele.

Puude haljastuslik väärtus on ära toodud skeemil vastava värviga:
I väärtusklass – punase värviga;

II väärtusklass – sinise värviga;

III väärtusklass – roheline värviga;

IV väärtusklass – kollase värviga;

V väärtusklass - pruuni värviga.

Puittaimestiku üldandmed

Välitööde käigus hinnati 201 dendroloogilist objekti, millest tuvastati 11 (üksteist) kodumaist taksonit.

Dendroloogilised objektid asuvad alal enamasti üksikpuudena ja alleena. Ala kõige vanemad ja väärtuslikumad puud on neljases grupis kasvavad pärnade grupid, mille puhul võib eeldada, et need puud on istutatud kalmu nurkadesses (puud nr 59, 60, 61, 62). Pargi lõuna külje reljeefil kasvab kolm suurt hõbehaava isendit, mille suurima puu tüve ümbermõõt oli 402cm. Puu vajab võra hooldusloikust. Hõbehaava juurevõsust tekkinud võsa on invasiivne ja levib jõudsasti päikeselisel alal. Pargi peateljel asuv hobukastani alleest on mitmetel puudel seeneeosed, mädanikud või seest tühjad. Enamus puude võrad on liitunud, ühepoolsed ning puud on tugevalt surutud seisus. Lõuna küljel kasvavad puudel on piisavalt valgust ja võrad on laiad, kuid puud on tugevalt kaldu lõuna suunas ja võrad on ühepoolsed. Pargi lääne servas on grupina neli h. saare puud, mis on saanud piisavalt valgust võrale ning puud on heas seisus. Pargi keskväljaku ümber ja põhjaküljel asuvad h. vahtrad, mis suures osas võivad olla isetekkelised on tugevalt surutud seisus, võrad asuvad kõrgel ning okste ja lehtede mass on väike.

Pargi peamine puu liik on h. vaher 87, alleedena on h. tammesid 25, pärna 22, hobukastanit 13, jalakaid kolm ja saare puid 12 ning hõbepapli isenedeid 23. Hõbepaplid annavad tugevat juurevõsu lõunapoolsel reljeefil.

Tabel 1. Puittaimede taksonite nimekiri

Jrk. nr.	Kodu- maisus	Teaduslik nimi	Puittaimete nimetus	12.04.2021
1	+	<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher	valitsev liik
2		<i>Aesculus hippocastanum</i>	harilik hobukastan	keskosas, Ümax=250 cm
3		<i>Caragana arborescens</i>	suur läätspuu	

4		<i>Fraxinus excelsior</i>	harilik saar	
5		<i>Populus alba</i>	hõbehaab	Ümax=433 cm
6	+	<i>Quercus robur</i>	harilik tamm	
7		<i>Symphoricarpos albus</i> var. <i>laevigatus</i>	hariliku lumimarja teisend laevigatus	
8		<i>Syringa vulgaris</i>	harilik sirel	
9	+	<i>Tilia cordata</i>	harilik pärn	peamiselt ülaosas, Ü=210–240 cm
10		<i>Tilia × vulgaris</i>	läänepärn	spordihalli pool; rida staadioni poole
11	+	<i>Ulmus glabra</i>	harilik jalakas	

Puu nr	Liigi nimi ek	Hindamise objekt	Tüve Ø/cm	Võra suurim läbimõõt	Haljastuslik väärtus klass	Märkused
1	harilik saar	kaheharuline	29	7	III	ühepoolne võra põhjasuunas
2	h. vaher	üksikpuu	46	7	III	ühepoolne võra, võra lääne-ida suunaline, kuivad oksad
3	h. vaher	üksikpuu	47	8	III	ühepoolne võra
4	harilik saar	üksikpuu	46	10	III	
5	h. vaher	kaheharuline	55	8	III	võra kaldu ida suuna, kuivad oksad
6	harilik saar	üksikpuu	46	14	II	kuivad oksad võras
7	h. vaher	üksikpuu	62	12	II	kuivanud oksad võras
8	h. vaher	mitmeharuline	70	9	I	ilusa laia võraga
9	h. hobukastan	kaheharuline	81	11	II	kuivad oksad võras
10	h. hobukastan	mitmeharuline	77	12	III	võra toestatud tsemendi ja tellistega
11	h. vaher	üksikpuu	50	10	III	kaks haru eemaldatud, võra algab kõrgelt, võra põhja-lõuna suunaliselt
12	h. hobukastan	üksikpuu	45	10	II	võra lõuna-lääne suunaliselt, võras kuivad oksad
13	h. pärn	üksikpuu	62	9	II	võra kõrgel
14	h. vaher	üksikpuu	42	5	III	võra ühepoolne, W 0
15	h. hobukastan	üksikpuu	67	8	II	kuivad oksad võras
16	h. vaher	kaheharuline	39	9	III	võra ühepoolne, ida-lääne suunaline, N=0

17	pärn	mitmeharuline	60	10	II	võra kõrgel, ühepoolne, surutud seisus
18	h. vaher	kaheharuline	44	8	IV	surutud seisus, N=0, kaldu N suunas
19	h. vaher	kaheharuline	59	13	III	võra lääne-ida suunaline, kuivad oksad võras
20	h. vaher	üksikpuu	47	9	III	ühepoolne võra S=0, kuivad oksad võras
21	h. vaher	mitmeharuline	67	14	II	ilus puu, ruumi kasvada
22	h. vaher	üksikpuu	50	9	III	ühepoolne võra N=0
23	h. vaher	üksikpuu	30	6	III	kuivad oksad võras
24	pärn	üksikpuu	43	10	II	tugevalt kaldu, pinnast krtgitanud, kuivad oksad võras
25	pärn	üksikpuu	67	10	III	ühepoolne võra, kaldu tugevalt ida-lõuna suunaliselt, surutud seisus
26	h. vaher	üksikpuu	43	3	IV	surutud seisus, ühepoolne võra W=0
27	h. vaher	üksikpuu	38	6	III	seen
28	h. vaher	mitmeharuline	68	8	II	ilus laia võraga
29	h. vaher	üksikpuu	35	7	III	võra lääne suunaliselt
30	h. vaher	mitmeharuline	51	10	III	ühepoolse võraga ida suunas, kuivad oksad
31	h. hobukastan	üksikpuu	45	6	III	ühepoolse võraga S=0
32	h. hobukastan	üksikpuu	52	8	III	
33	h. hobukastan	kaheharuline	44	8	III	ühepoolne võra
34	h. hobukastan	üksikpuu	43	5	III	ühepoolse võraga, kaldu kagu suunas
35	harilik vaher	kaheharuline	54	6	III	ühepoolne võra
36	harilik vaher	mitmeharuline	55	11	II	kuivanud oksad võras, võra lõunasuunas, ilus mitmeharuline puu
37	harilik vaher	mitmeharuline	69	17	II	kasvab lagedal
38	harilik vaher	mitmeharuline	68	16	II	võra ühepoolne, N=0
39	harilik vaher	mitmeharuline	65	13	II	võra kõrgel
40	harilik saar	üksikpuu	41	8	II	
41	h. hobukastan	üksikpuu	55	8	II	ilusa laia võraga
42	harilik vaher	üksikpuu	54	12	II	kuivad oksad võras
43	hõbehaab e. hõbepappel	üksikpuu	92	14	I	võra kõrgel
44	hõbehaab e. hõbepappel	üksikpuu	95	16	I	
45	harilik vaher	kaheharuline	40/28	10	III	surutud seisus

46	harilik vaher	kaheharuline	40	11	III	ühepoone
47	h. pärn			9	III	ühepoolse võraga
48	harilik saar	üksikpuu	46	4	III	võra kõrge ja ühepoolne
49	harilik vaher		52	9	III	võra ühepoolne
50	hõbehaab e. hõbepappel	üksikpuu	75	14	I	võra kaldu lõuna ida vahel suunas
51	hõbehaab e. hõbepappel	üksikpuu	35	8	II	võra kõrgel
52	harilik vaher	üksikpuu	53	6	IV	surutud seisus, ühepoolne võra
53	harilik vaher	üksikpuu	63	12	III	ühepoolne
54	harilik vaher	üksikpuu	58	12	III	võra ühepoolne
55	harilik vaher	üksikpuu	44	5	IV	võra ühepoolne, S=0
56	harilik vaher	üksikpuu	54	1,5	IV	tüvi kaldu ida suunas, võra on ühepoolne
57	h. pärn	üksikpuu	70	11	II	võra on loode kagu suunaliselt
58	harilik vaher	kaheharuline	44/47	9	V	ühe haru latv on murdunud, ühepoolne võra, mädanik, ohtlik
59	h. pärn	üksikpuu	65	10	I	grupp
60	h. pärn	üksikpuu	61	11	I	grupp -ühepoolne võra
61	h. pärn	üksikpuu	57	7	I	grupp
62	h. pärn	üksikpuu	55	9	I	grupp
63	harilik vaher	kaheharuline	42	9	III	võra kirde-edela suunaliselt, tugevalt kaldu kõnnitee kohal, kaheharuline 133/133
64	harilik vaher	üksikpuu	61	10	III	kaldu lõuna suunas, võra ühepoolne
65	harilik vaher	üksikpuu	38	6	III	võra ühepoolne
66	harilik vaher	üksikpuu	32	12	III	võra lõuna-lääne suunaliselt
67	h. hobukastan	üksikpuu	49	7	III	võra ühepoolne
68	harilik vaher	üksikpuu	57	10	II	võra lõuna suunaliselt
69	harilik vaher	üksikpuu	35	7		võra ühepoolne
70	harilik vaher	üksikpuu	32	6		võra ühepoolne
71	harilik vaher	üksikpuu	25	4	III	
72	harilik vaher	üksikpuu	38	8	III	
73	harilik vaher	kaheharuline	35	6	III	
74	h. jalakas	üksikpuu	37	8		kaldu läänesuunaliselt
75	harilik saar	üksikpuu	48	10	II	ühepoolne võra
76	harilik vaher	üksikpuu	43	7		ühepoolne võra, põhi 0
77	harilik vaher	kaheharuline	53	16		kaheharuline 102/165
78	harilik vaher	üksikpuu	54	13		võra ida ja lõuna suunas
79	harilik vaher	üksikpuu	39	7		kaldu põhja suunas, ühepoolne võra

80	harilik jalakas	üksikpuu	48	14		
81	harilik vaher	üksikpuu	54	7		
82	harilik vaher	üksikpuu	44	7		
83	harilik vaher	üksikpuu	29	6		seen
84	harilik vaher	kaheharuline	87	13	II	seen
85	harilik vaher	kaheharuline	96	15	I	
86	harilik vaher	üksikpuu	40	8	II	
87	harilik vaher	mitmeharuline	57	11	II	kuiv oks kõnnitee kohal
88	harilik saar	mitmeharuline	51	13	II	suured kuivad oksad võras
89	harilik saar	üksikpuu	47	8	III	üks haru eemaldatud, N=0
90	harilik saar	üksikpuu	46	9	III	kuivad oksad võras
91	harilik saar	mitmeharuline	44	10	II	kuivad oksad võras
92	harilik vaher	kaheharuline	46	8	II	
93	harilik saar	üksikpuu	40	8	II	kuivad oksad võras
94	harilik vaher	mitmeharuline	64	10	III	tüvi seest tühi
95	harilik vaher	üksikpuu	54	9	II	ida=0
96	h. hobukastan	üksikpuu	53	7	II	N=0, võra S suunaline
97	harilik vaher	üksikpuu	32	11	IV	võra ida-lääne suunaline
98	h. hobukastan	üksikpuu	49	6	II	ühepoolne võra, ida=0
99	h. hobukastan	üksikpuu	47	8	II	kaldu N suunas, N=0
100	harilik vaher	üksikpuu	59	14	II	
101	harilik vaher	kaheharuline	57	10	II	kuivad oksad võras
102	harilik vaher	kaheharuline	56	9	II	ilus
103	harilik vaher	üksikpuu	34	4	III	S=0, surutud, kuivad oksad
104	harilik vaher		39	7	III	ühepoolne võra S suunaliselt
105	harilik vaher	kaheharuline	45	12	II	ilus
106	harilik vaher	kaheharuline	50	10	III	kaldu N, S=0
107	harilik vaher	kaheharuline	53	10	II	
108	harilik vaher		25	4	IV	surutud, kuivad oksad
109	pärn	kaheharuline	65	11	I	grupp, ida-lääne suunaline võra, S=7
110	h. pärn	mitmeharuline	61	12	I	grupp, võra ida-lääne suunaline, N=0
111	h. pärn	kaheharuline	57	9	I	grupp, kuivad oksad võras, ida=0
112	harilik vaher	kaheharuline	51	8	III	grupp, ida=0
113	h. pärn	kaheharuline	76	8	I	võra põhjasuunaliselt, S=2
114	harilik vaher	üksikpuu	25	3	IV	surutud seisus
115	harilik vaher	mitmeharuline	35	4		
116	harilik saar	kaheharuline	32		III	
117	harilik vaher	üksikpuu	39	7	III	võra ühepoolne, N suunas
118	h. pärn		48		III	
119	harilik vaher	üksikpuu	35	5	IV	võra kõrgel, surutud seisus

120	pärn	üksikpuu	51	9	III	võra kõrgel, surutud seisus
121	harilik vaher	üksikpuu	42	3	III	surutud seisus
122	harilik vaher	mitmeharuline	39	7	III	ühepoolne
123	harilik vaher	üksikpuu	35	4	III	ühepoolne
124	pärn	üheharuline	61	7	I	allee
125	pärn	üheharuline	62	6	I	allee
126	pärn	üheharuline	60	6	I	allee
127	pärn	üheharuline	61	5	I	allee
128	pärn	üheharuline	60	6	I	allee
129	pärn	üheharuline	62	7	I	allee
130	harilik tamm	üheharuline	60	6	I	allee
131	harilik tamm	üheharuline	61	5	I	allee
132	harilik tamm	üheharuline	59	5	I	allee
133	harilik tamm	üheharuline	60	6	I	allee
134	harilik tamm	üheharuline	60	6	I	allee
135	harilik tamm	üheharuline	60	7	I	allee
136	harilik tamm	üheharuline	61	7	I	allee
137	harilik tamm	üheharuline	62	8	I	allee
138	harilik vaher	kaheharuline	49	5	III	isetekkeline
139	harilik vaher	üheharuline	34	4	III	isetekkeline
140	harilik vaher	üheharuline	18	3	V	isetekkeline, varjus, surutud seisus
141	harilik vaher	üheharuline	17	2	V	isetekkeline, varjus, surutud seisus
142	harilik vaher	üheharuline	36	4	III	isetekkeline
143	harilik vaher	kaheharuline	16	2	V	isetekkeline, ei ole perspektiivne
144	harilik vaher	üheharuline	19	3	V	isetekkeline, ei ole perspektiivne
145	harilik vaher	üheharuline	12	1	V	isetekkeline
146	harilik vaher	kaheharuline	8	1	V	raiesse, isetekkeline, murtud ladvaga, lõhub trepi konstruktsiooni
147	harilik vaher	grupp	6	1	V	isetekkeline grupp
148	harilik vaher	isetekkeline	6	1	V	raiesse, perspektiivitu
149	hõbepappel	üksikpuud grupina	25-65	2-3	V	isetekkeline grupp, 14 puud
150	hõbepappel	üksikpuud grupina	25-69	2	V	peenemad isetekkelised raiesse, kujundada ja alles jätta ainult suured puud.
151	hõbepappel	üksikpuu	19	3	III	perspektiivne järelkasv
152	hõbepappel	üksikpuu	20	3	III	järelkasv
153	hõbepappel	üksikpuu	20	3	III	järelkasv
154	hõbepappel	grupp	20-28	3	III	
155	hõbepappel	grupp	35-46	4	III	grupina reljeefi alaosas

156	hõbepappel	üksikpuu	20	4	V	surutud seisus
157	hõbepappel	kaheharuline	127	11	I	vajab hoolduslõikust
158	hõbepappel	üksikpuu	19	5	V	perspektiivitu
159	hõbepappel	üksikpuu	86	8	II	
160	hõbepappel	üksikpuu	75	7	II	
161	hõbepappel	üksikpuu	62	5	II	
162	hõbepappel	üksikpuu	63	6	II	
163	hõbepappel	üksikpuu		5	II	
164	hõbepappel	üksikpuu		4	II	
165	hõbepappel	üksikpuu		3	II	
166	hõbepappel	üksikpuu		3	II	
167	hõbepappel	grupp				grupis 24 puud, perspektiivitud
168	harilik tamm	allee puu	66	7	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
169	harilik tamm	allee puu		8	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
170	harilik tamm	allee puu	64	7	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
171	harilik tamm	allee puu	65	6	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
172	harilik tamm	allee puu	66	7	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
173	harilik tamm	allee puu	61	5	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
174	harilik tamm	allee puu	64	6	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
175	harilik tamm	allee puu	65	6	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
176	harilik tamm	allee puu	67	7	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
177	harilik tamm	allee puu	67	7	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
178	harilik tamm	allee puu	66	7	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
179	harilik tamm	allee puu	66	7	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
180	harilik tamm	allee puu	66	7	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
181	harilik tamm	allee puu	67	7	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
182	harilik tamm	allee puu	66	7	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras

183	harilik tamm	allee puu	66	8	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
184	harilik tamm	allee puu	65	8	I	vajab hoolduslõikust, kuivad oksad võras
185	sirel			3	V	Vanad põõsad, hooldamata
186	sirel			2	V	Vanad põõsad, hooldamata
187	sirel			2	V	Vanad põõsad, hooldamata
188	sirel			1	V	Vanad põõsad, hooldamata
189	sirel			2	V	Vanad põõsad, hooldamata
190	sirel			3	V	Vanad põõsad, hooldamata
191	suur läätspuu			3	V	
192	sirel			3	V	Vanad põõsad, hooldamata
193	sirel			4	V	Vanad põõsad, hooldama
194	hariliku lumimarja teisend laevigatus			4	V	
195	hariliku lumimarja teisend laevigatus			2	V	
196	hariliku lumimarja teisend laevigatus			3	V	
197	hariliku lumimarja teisend laevigatus			2	V	
198	hariliku lumimarja teisend laevigatus			4	V	
199	hariliku lumimarja teisend laevigatus			6	V	
200	hariliku lumimarja teisend laevigatus			3	V	
201	Pärn	üksikpuu	32	3	III	ühepoolne

Lisa 3. Katendid

Katend 1. Graniitkivi plaat 600x1200x80mm (OÜ Tamatiin)

Katend 2. Graniitkivi, täringukivi 100x100x100mm (OÜ Tamatiin)

Katend 3. Graniitsõelmed 0-5mm (Ruu kivi OÜ, 2021)

Katend 4. Murukivi mõddud (pikkusxlaiuskõrgus): 400x200x100mm (www.Kivitehas.ee, 2021)

Murukivi ideepilt <https://astrumkivi.ee/tooted/> (WWW.Astrumkivi.ee,2021)

Murukivi ideepilt [WWW] <http://www.ehitusinfo.ee/index.php?aid=294>

Katend 5.

Ideepilt graniitkivist kõnniteeplaat 600x1200mm [WWW] <http://graniitkivi.ee/index.php-id=12.html>

Lisa 4. Väikevormid

4.1 Pingid – Jada komplekt [WWW] <https://extery.com/tooted/modulaarne-pargipink-jada-set-2/> (Extery OÜ, 2021)

Lisa 4.2 Pingi idee Staadioni tänava hajumisväljakule [WWW] <https://www.upbeat.com/benches/wall-mounted-benches/anova-allure-recycled-plastic-6-contour-bench-wall-mount-al1980wr.html> (Upbeat Site Furnishing, 2021)

Mooduli pikkus 184,785cm, ploki kõrgus 50,689cm ja istepingi kõrgus 73,609cm.

211 North Lindbergh Blvd.
St. Louis, MO 63141
800.231.1327 tel. | 314.754.0835 fax
specify@anovafurnishings.com
anovafurnishings.com

AL1980WR — Allure Recycled Plastic 6' Contour Bench, Wall Mount

6' wall-mount contour bench with recycled plastic and aluminum planks, surface mount bracket

Material

The 6' contour bench is composed of 1" x 2" recycled plastic seat and back planks, aluminum accent planks and steel under supports. The bench is 72.75" long and will support 200 lbs. per linear foot.

Includes surface mount brackets designed to mount the bench to the top of a wall. Wall must be a minimum of 8" wide.

Surface mounting is required mounting hardware is not included.

The planks are made of 95% recycled content by weight and are impervious to moisture and corrosion, do not require the application of sealants or preservatives, and will never need painting or staining throughout the product's life.

Finish

Fade-resistant, powder coated steel and aluminum components feature a state-of-the-art primer proven to prevent rusting. Treated components exceed the industry standard by 34% in testing by independent sources.

Color

See website or sales representative for color choices.

Assembly

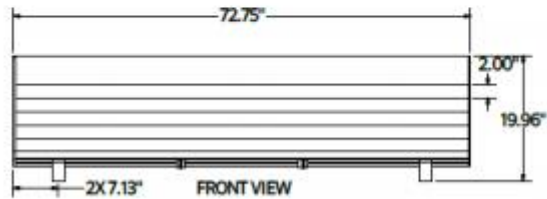
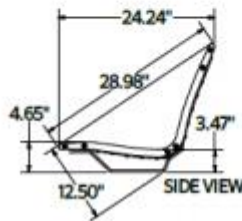
The bench ships fully assembled and ready for use. Assembly includes stainless steel hardware.

Maintenance

The product is virtually maintenance-free and requires only periodic cleaning with a sponge and a solution of mild detergent and water to remove surface dirt. Do not clean with solvent or petroleum base products.

Warranty

20-year limited structural warranty on recycled plastic from the date of purchase. See full details on multi-year warranties for components at www.anovafurnishings.com/warranty.aspx.

4.3 Prügikastid idee - Anova Rendezvous [WWW] <https://www.upbeat.com/anova-rendezvous-32-gallon-trash-receptacle-bonnet-top-l1378bt.html> (2021)

Välistingimustes kasutamiseks 120 liitrine klassikalises stiilis prügikast, mudel Anova Rendezvous.

Lisa 5. Valgustid

Valgustid 1. Bega valgusti idee betoonplokkidele ja Staadioni tänava hajumisväljakule [WWW] <https://www.bega-us.com/categories/exterior/recessed-wall/stainless-steel-105024/77012>

Recessed wall luminaire

Symmetric

	LED		A	B	C
77 012	9.7W 24V DC	729 lm	39%	2½	4

Accessories

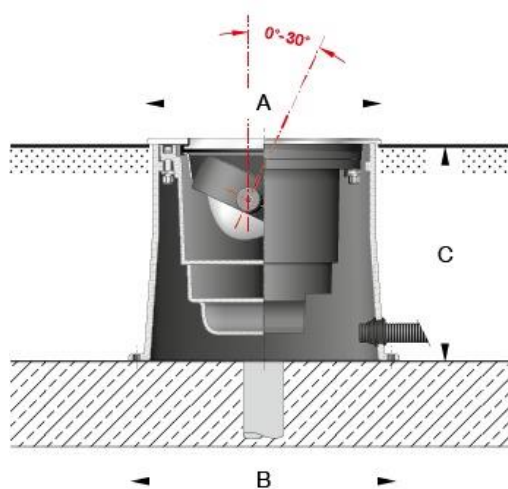
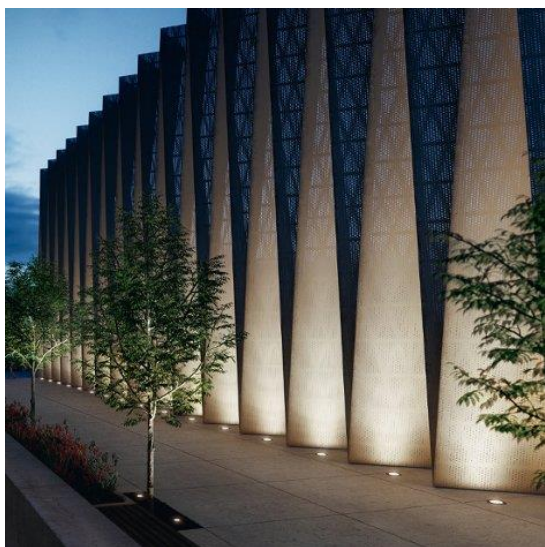
19 591 - Remote 50W LED driver and box

Included (available for pre-shipment)

BB7002LED - Installation housing

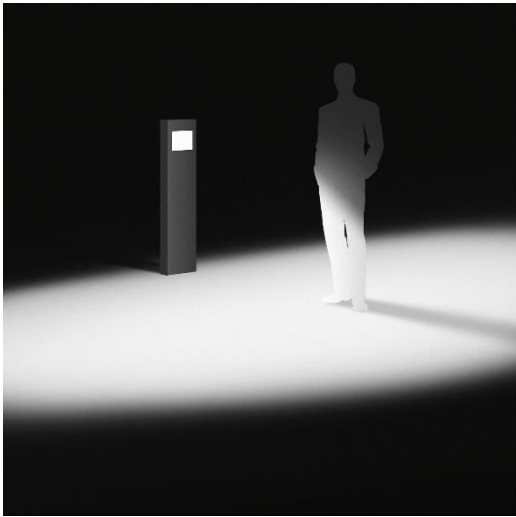
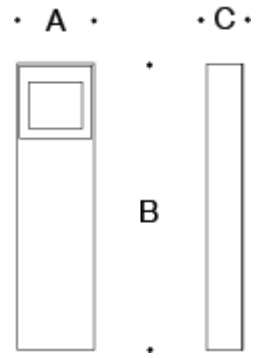
Valgustid 2.

Bega valgusti ideepilt väljaku rajatise valgustamiseks, suunatav maasse süvistatud lamp LED 2600K.

Valgusti 3.

Bega pollartüüpi LED 3000K valgusti.

Lisa 6. Trepid

Betoonplokid

eritellimusel

400x400x6000mm

<http://www.ropkabetoon.ee/tooted/lukustuv-betoonplokk-nuppidega/>

Lisa 7. Jalgrattahoidja

Jalgrattahoidja ideepilt <https://bikeep.com/et/tooted/jalgrattahoidjad/>

Lisa 8. Rajatis

ideepilt [WWW] www.pxfuel.com/en/free-photo-emhvh

Lisa 9. Veelement

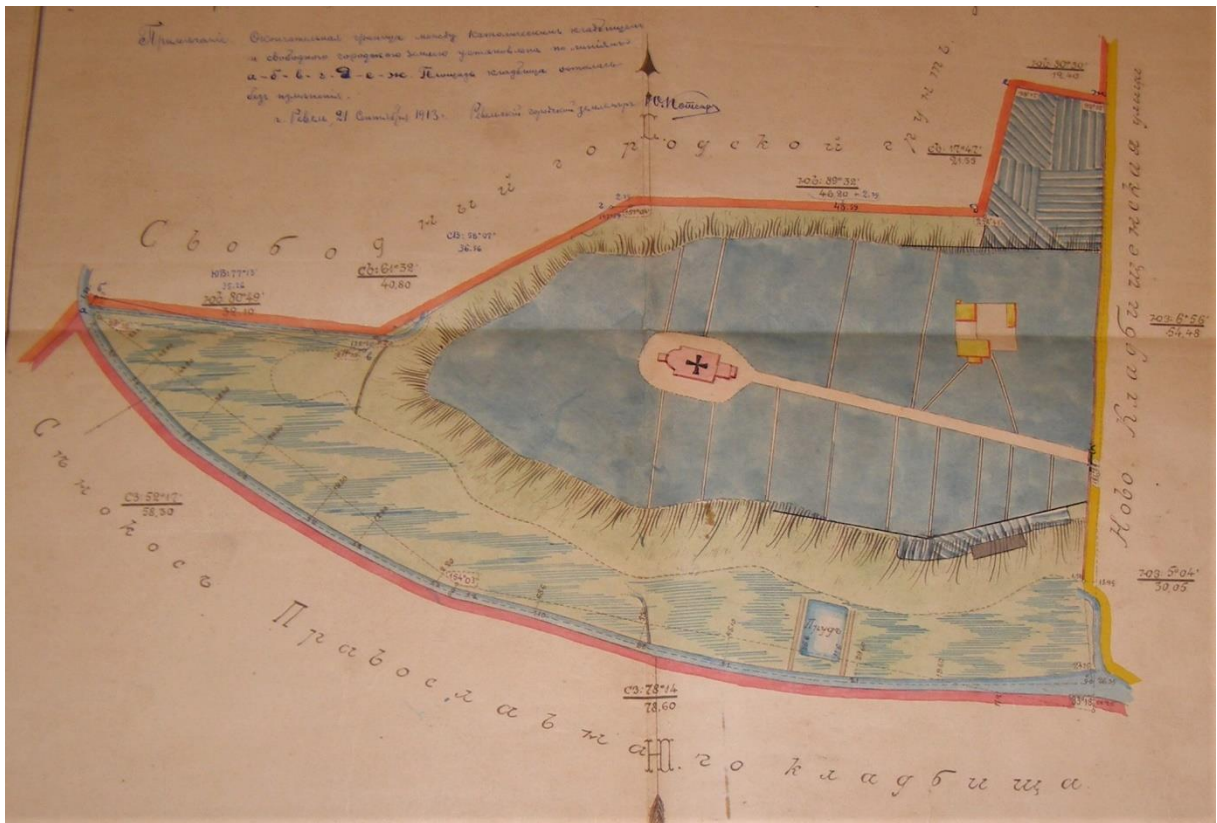

Roostese viimistlusega purskkaevu ideepilt [WWW]

www.toposmagazine.com/now-topos-89-creating-places/

LISA 10 Ajalooline Poolamäe kalmistu plaan

Poolamäe kalmistu ajalooline plaan

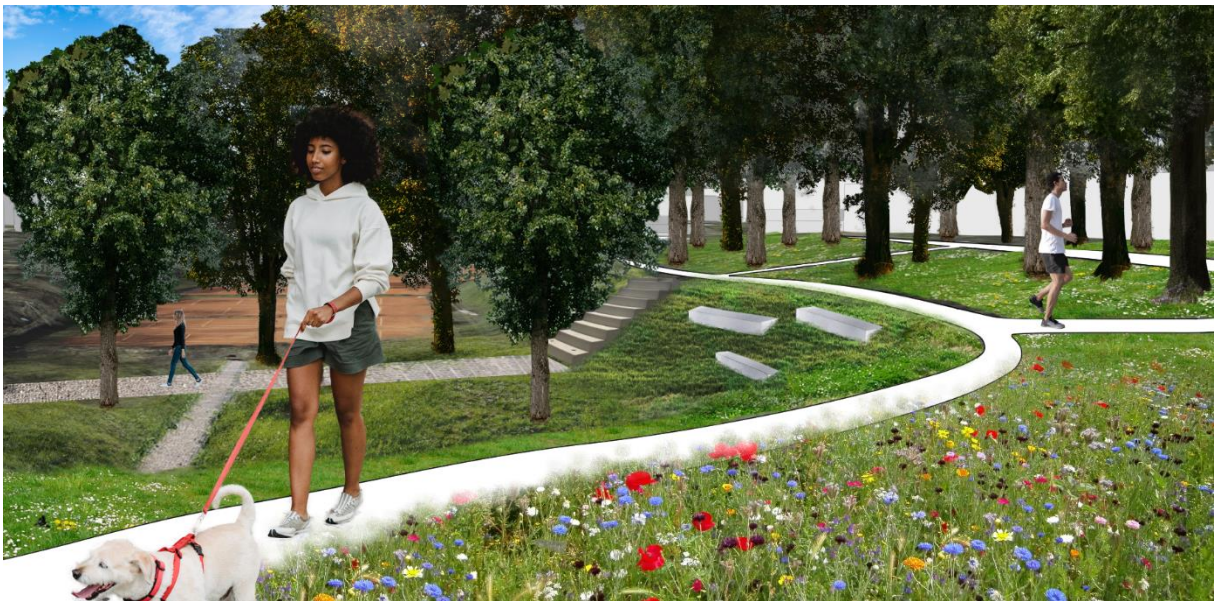
Kalmistu kinnistu plaan, 1911. Pühade Apostlite Peetruse ja Pauluse Koguduse Tallinna arhiiv (Carl-Dag Lige)

Lisa 11. Visioonipildid

Visioonipilt 1. Vaateplatvorm reljeefsel jõeorul.

2. Visioonipilt reljeefi istutatud betoonplokid

3. Visioonipilt Poolamäe pargi vaade pargi keskeljel asuvale rajatisele.

Lisa 12. Maketi fotod

Maketi foto 1. Vaade Poolam'e pargi väljakule põhja suunal

Maketi foto 2. Vaade kagust loode suunal

Maketi foto 3. Vaade läänest ida suunal

Maketi foto 4. Vaade ida lääne suunal

GRAAFILINE MATERJAL

Joonis 1. Asendiplaan

Joonis 2. Puittaimede dendroloogiline hinnang

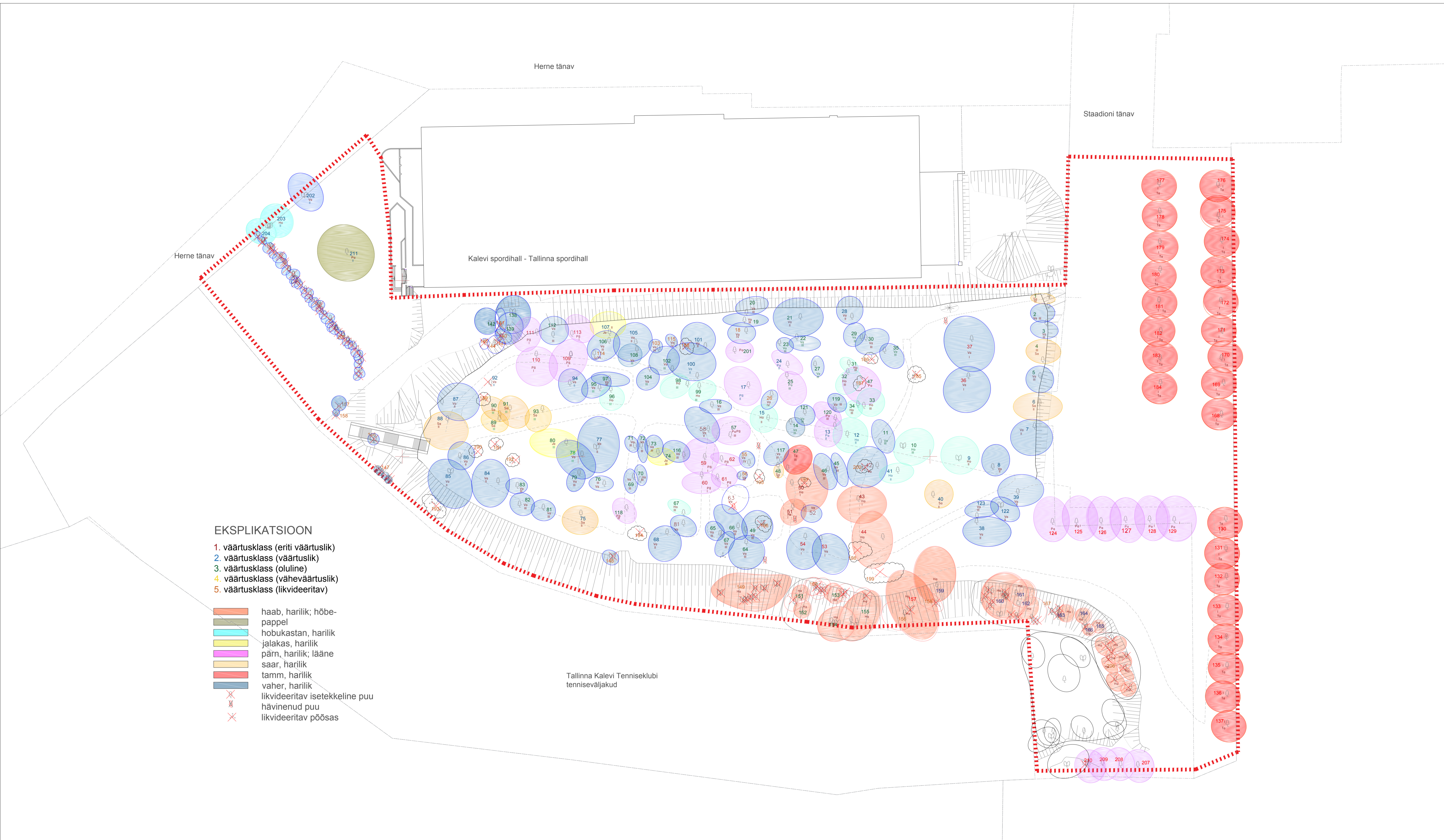
Joonis 3. Vaateplatvormi põhimõtteline skeem

Joonis 4. Rajatis

Joonis 5. Reljeefi paigutatud betoonblokid

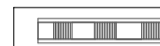

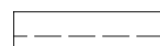

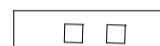

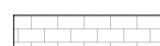
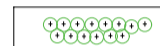
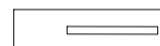

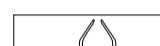

Joonis 6. Lõige A-A

Joonis 7. Varjutaimede istutusplaan

	Tallinna Tehnikakooli Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn 19086	Bakalaureusetöö	Lehti: 2/7
	Koostaja: Jana Liiv, I81724BAAB	PUITTAIMEDE DENDROLOOGILINE HINNANG	
Juhendaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Roheline linnapark kui mälupaik Poolamäe pargi näitel		
	Kuupäev: 18.05.2021	Mõõtkaava: 1:500	

- Projektala piir
- Ol. ol. hoone
- Ol. ol. asfaltkatend
- Ol. ol. reljeef
- Ol. ol. trepp
- Ol. ol. parkla
- Ol. ol. pinnastee
- Projekteeritav pargitee, söelmekatend
- Projekteeritav murukivi
- Projekteeritav asfaltkatend
- Projekteeritav kiviplaat/küünlaalus
- Projekteeritav niidu lillemuru
- Projekteeritav tänavakivi kõnnitee
- Projekteeritav istutusala
- Projekteeritav pinnasesse süvistatud isteplokk
- Projekteeritav vaatesild
- Projekteeritav kiviplaatidest tee
- Projekteeritav väikerajatis
- Projekteeritav hekk
- Ol. ol. lehtpuu
- Likvideeritav puu ja põõsas
- Projekteeritav lehtpuu
- Projekteeritav pargipink
- Projekteeritav purskkaev
- Projekteeritav metsaalustaimede istutusala
- Perspektiivne kergliiklustee
- Valgustid

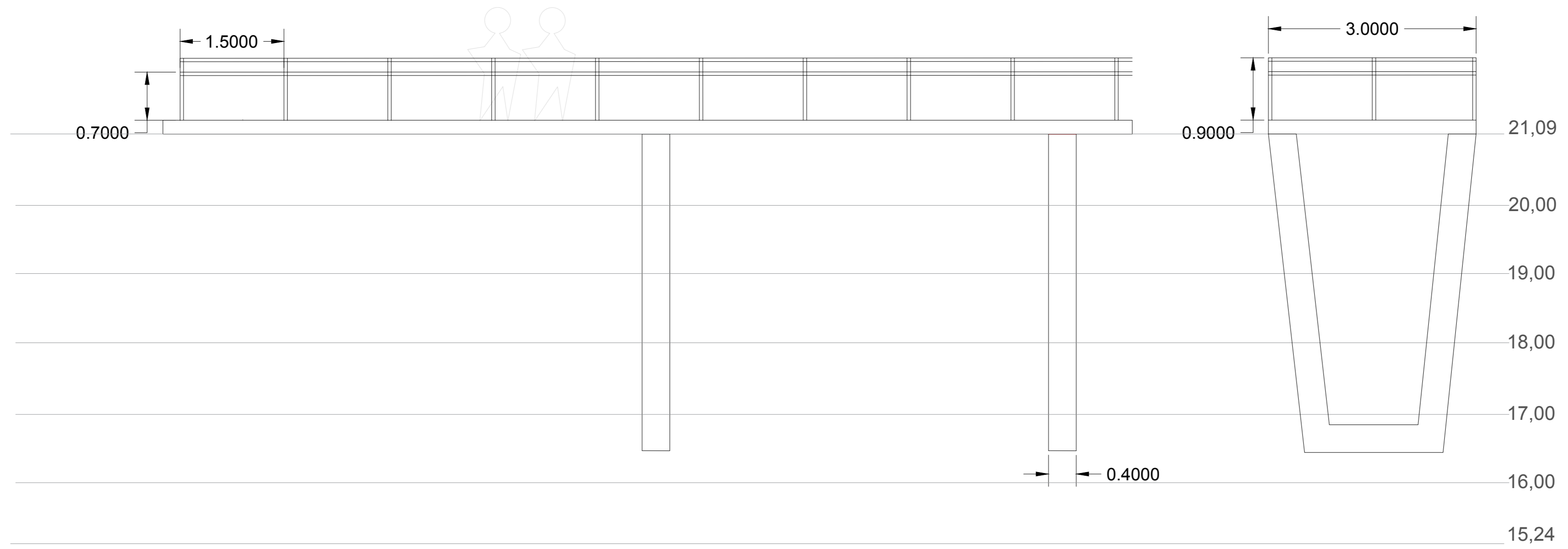
EKSPLIKATSIOON

- 1 Väljak
- 2 Purskkaev
- 3 Lilleniit
- 4 Hekk
- 5 Pinnasesse süvistatud betoonblokid
- 6 Vaateplatvorm

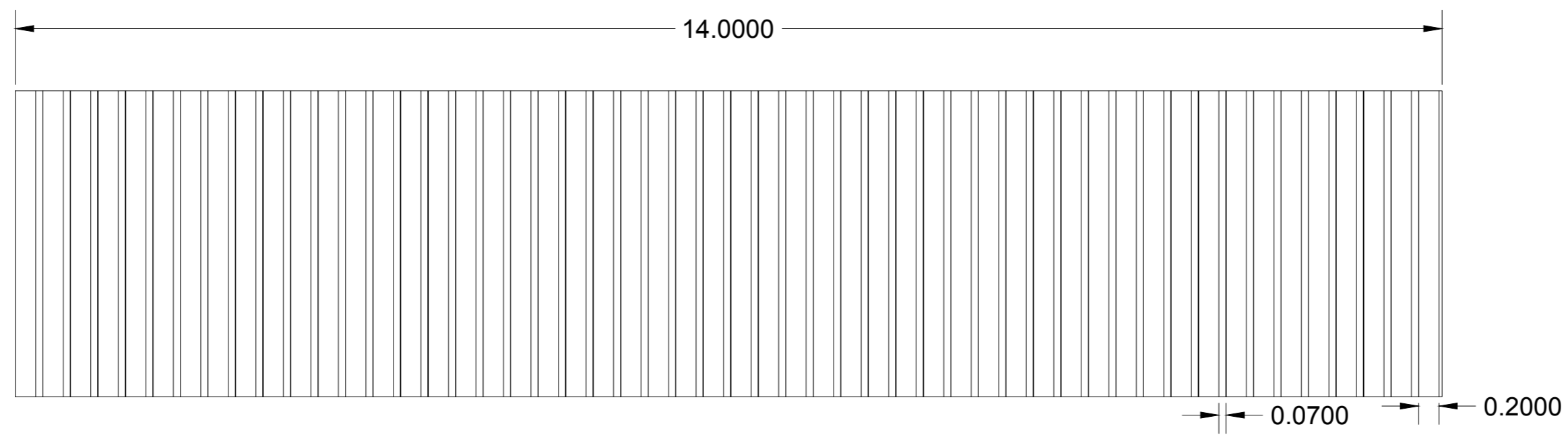
	Tallinna Tehnikatõlkool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn 19086	Bakalaureusetöö	Lehti: 1/7
	Koostaja: Jana Liiv, 181724BAAB	ASENDIPLAAN	
Juhendaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Roheline linnapark kui mälupaik Poolamäe pargi näitel	Kuupäev: 18.05.2021	Mõõtkava: 1:500

Külgvaade

Otsevaade

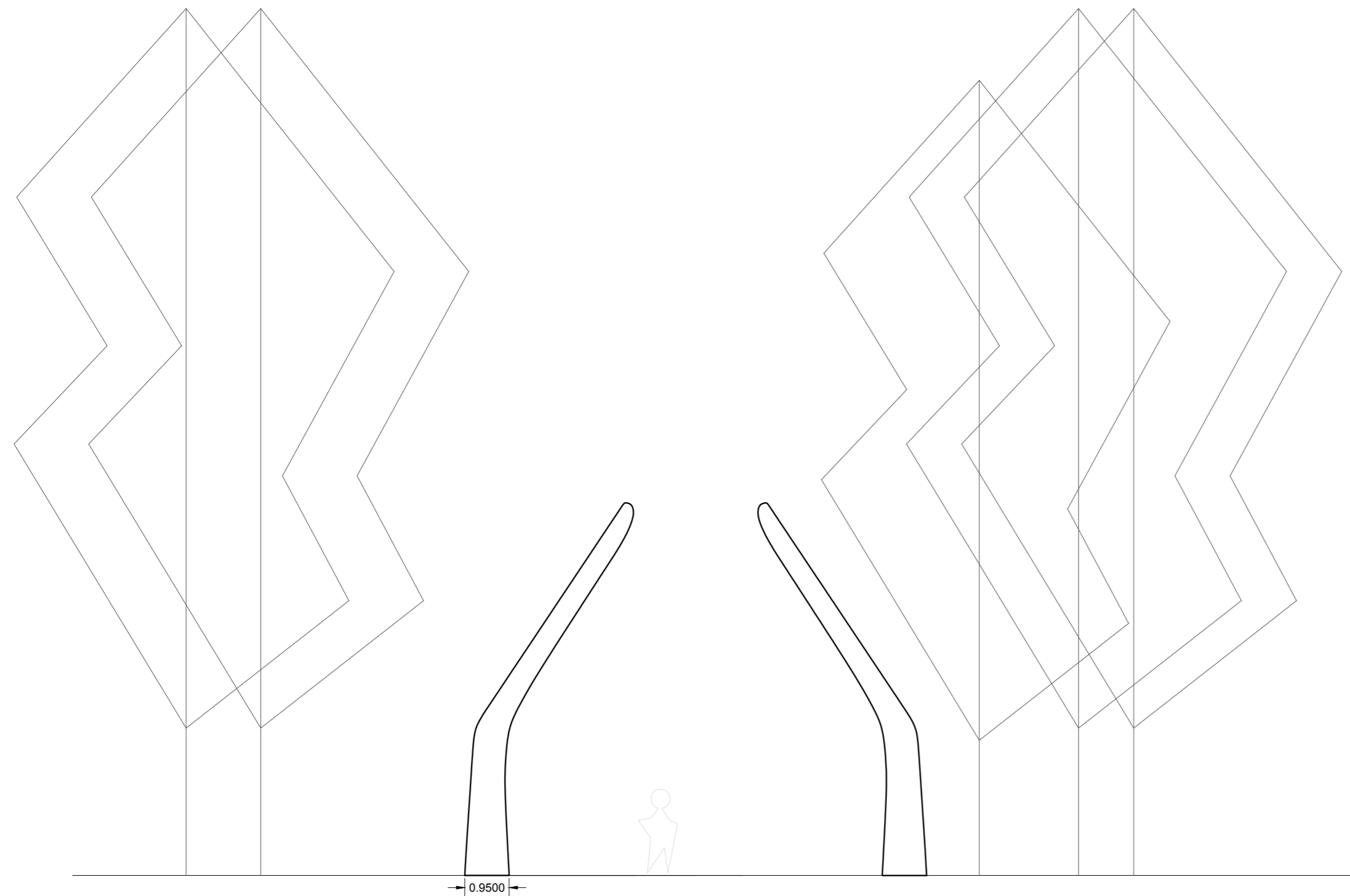

Pealtvaade

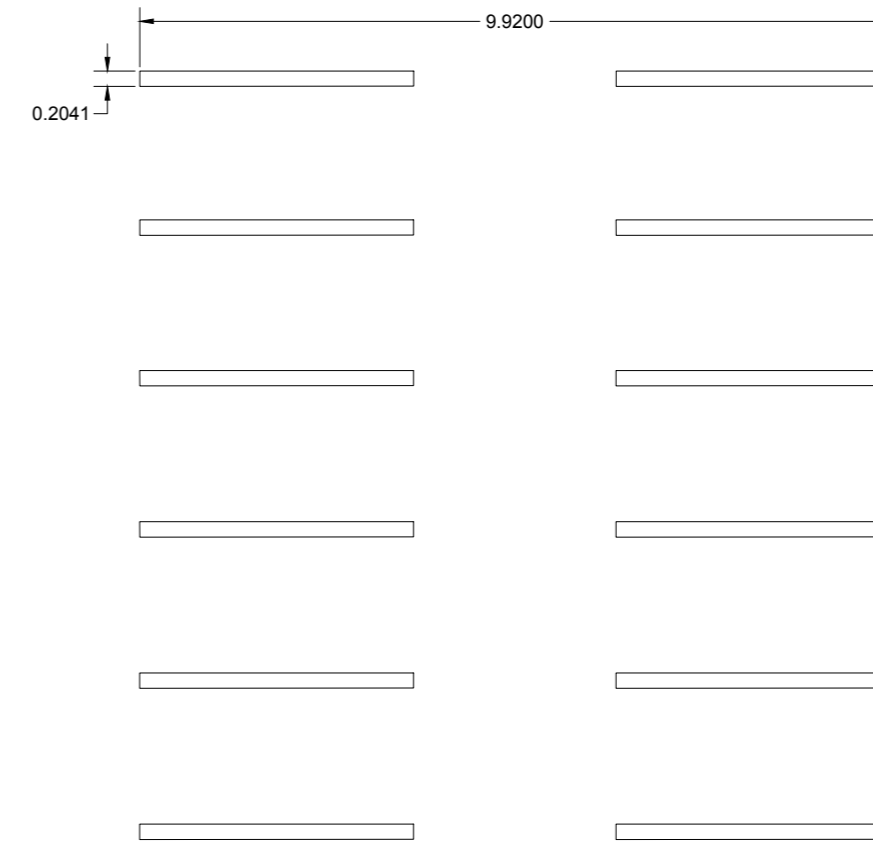

	Tallinna Tehnikaülikool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn 19086	Bakalaureusetöö		Lehti: 3/7
	Koostaja: Jana Liiv, 181724BAAB	VAATEPLATVORMI PÕHIMÕTTELINE SKEEM		
Juhendaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Roheline linnapark kui mäluaik Poolamäe pargi näitel		Kuupäev: 18.05.2021	Mõõtkava: 1:50

Otsevaade

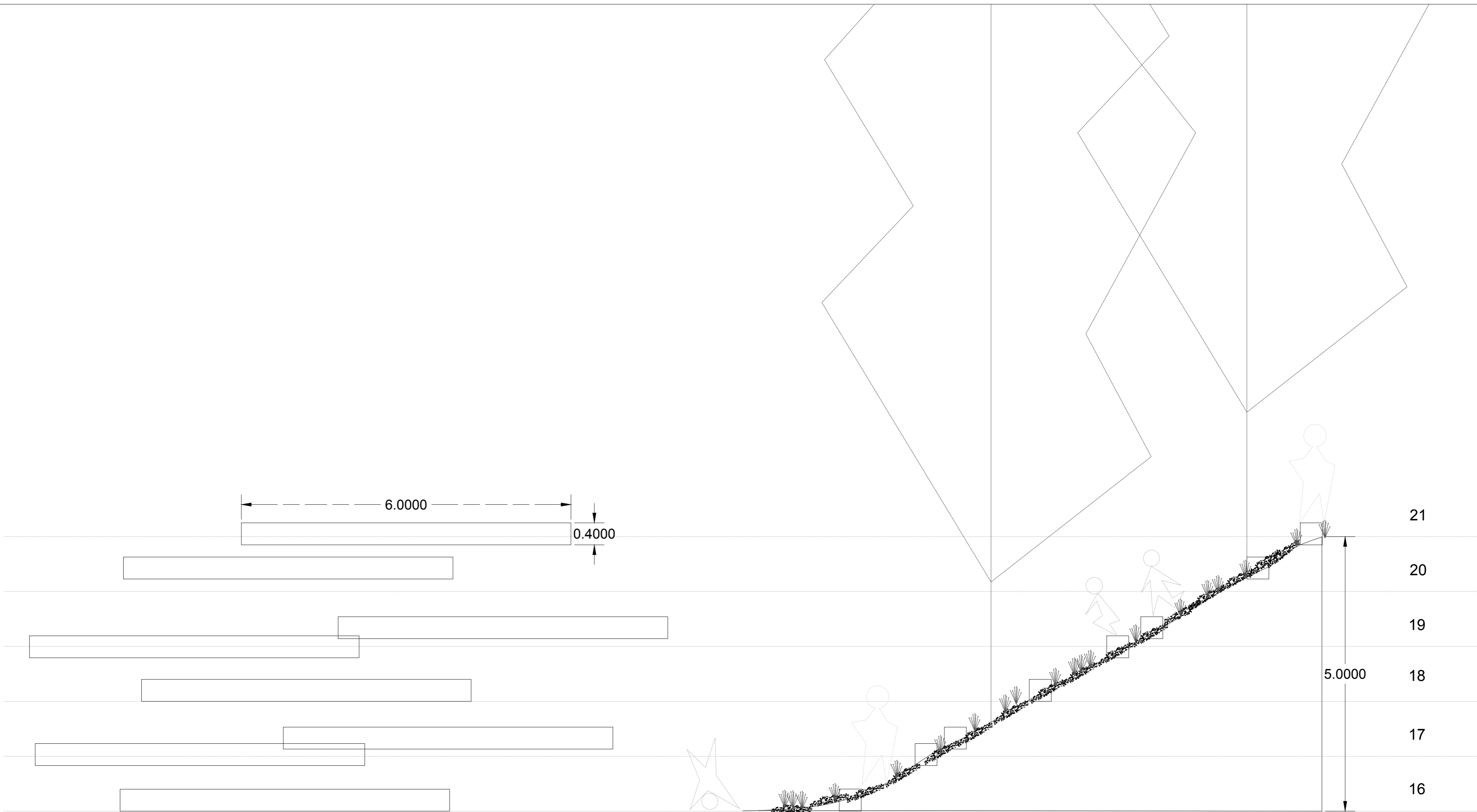
Pealtvaade

Külgvaade

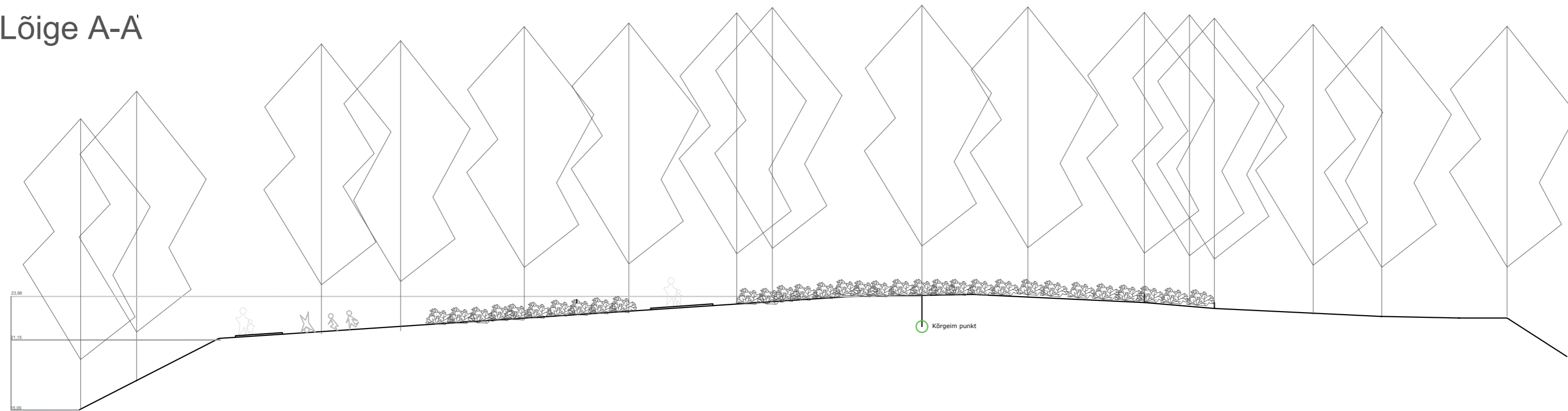

	Tallinna Tehnikaülikool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn 19086	Bakalaureusetöö	Lehti: 4/7
	Koostaja: Jana Liiv, 181724BAAB	RAJATIS	Roheline linnapark kui mäluaik Poolamäe pargi näitel
Juhendaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Kuupäev: 18.05.2021	Mõõtkava:	1:100

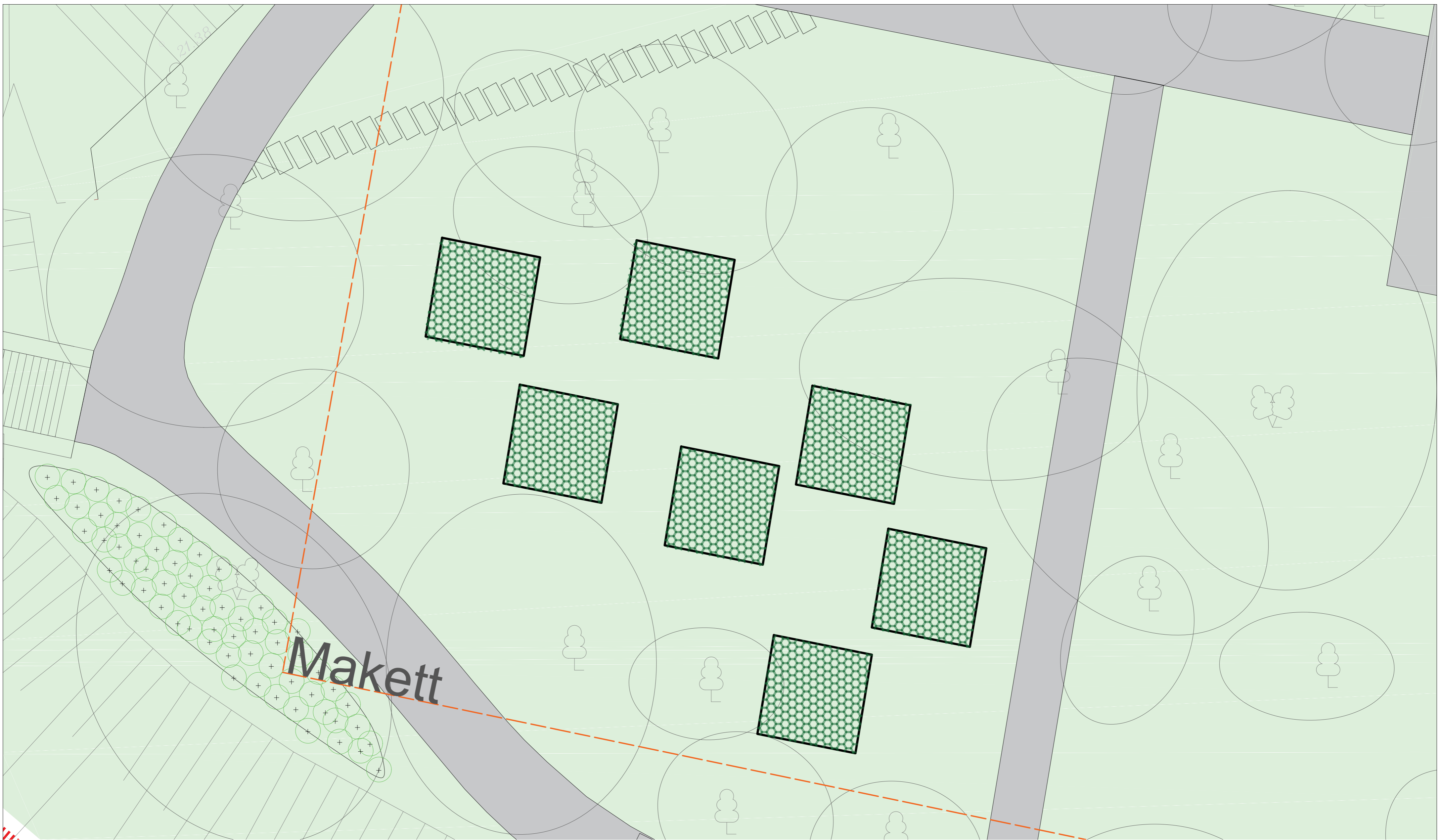

	Tallinna Tehnikakõrgkool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn 19086	Bakalaureusetöö	Lehti: 5/7
	Koostaja: Jana Liiv, 181724BAAB	RELJEEFI PAIGUTATUD BETOONPLOKID	
Juhendaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Roheline linnapark kui mälupaik Poolamäe pargi näitel		
Kuupäev: 18.05.2021	Mõõtkava: 1:50		

Lõige A-A

	Tallinna Tehnikaülikool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn 19086	Bakalaureusetöö	Lehti: 6/7
Koostaja:	Jana Liiv, 181724BAAB	LÕIGE AA'	
Juhendaja:	Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Roheline linnapark kui mälupaik Poolamäe pargi näitel	
Kuupäev:	18.05.2021	Mõõtkava:	1:250

Löökannus

Metspipar

Harilik brunnera

Alpi epimeedium

Kopsurohi

Salunurmikas

Lumi-piiphein

Viljatu kurereha

Siniladv

	Tallinna Tehnikaülikool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn 19086		Bakalaureusetöö		Lehti: 7/7
	Koostaja:	Jana Liiv, 181724BAAB		VARJUTAIMEDE ISTUTUSPLAAN	
Juhendaja:	Tiina Tuulik, maastikuarhitekt		Roheline linnapark kui mäluaik Poolamäe pargi näitel		
	Kuupäev:	18.05.2021	Mõõtkava:	1:100	